Ը· ՏԱՐԻ 2165 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՏՈՏ 25 ԱՐԵԳ 4383 2 ԱՊՐԻԼ 1891 5 ՐԱՄԱԶԱՆ 1308 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Կ· Պոլիս

آره‌وك غازه‌سى نورادونكيان خانده‌سى

اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներու Տարեկան Փոխադրութիւն	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագիր Տարեկան Օտար Ոսկի	2
Գաւառաց Թղթատարի տարեր մեջտեղակ	Դրշ· 50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ ստացագրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 2/14 ԱՊՐԻԼ, 1891

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՍՈՍԻԷԹԷ ՏԷ ՏԷՖՈ Է ՔՈՆԹ-ՔՈՒՌԱՆԻ ՍԵՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Մարտ ամսուն մէջ Սոսիէթէ տէ Տէֆո է Քոնթ Քուռանի ձախողուածն, ինչպէս կը յիշուի, սեղանաւորական տագնապ մը կը սպառնար։ Բայց ելմտական նախարար Պ· Ռուվիէ համոզեց Ֆրանսայի Պանքան, որ արդէն Քոնթուառ տ'Էնքոնթի օգնութեան հասած էր, նմանօրինակ բարութիւն մ'ընելու Սոսիէթէ տէ Տէֆոյին եւս, կամ լաւ եւս՝ Փարիզի հրապարակին, և անցեալ երեքշաբթի բաժնետերաց ժողով մը դումարեցաւ, ընկերութեան գործերը վերջացնելու և գոյքերն ու գործառնութիւնները նոր ընկերութեան մը փոխանցելու համար։

* *

Ֆրանսայի Պանքան, միւս կարեւոր հաստատութեանց կողմէ մասնակի երաշխաւորութեամբ մը, Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի առնելիքաւորները փրկեց անդարմանելի աղէտէ մը, թող չտալով որ ահ ու սարսափ տիրէր հրապարակին վրայ։ Պանքային այսպիսի առաջին միջամտութիւնն, այն է՝ Քոնթուառ տ'Էնքոնթի ձախողուածին առթիւ ըրած միջամտութիւնն, առանց վերապահութեան հաւանեցաւ հասարակութեան կողմէ։ Ազգու և բացառիկ տնօրինութիւն մ'էր զոր ըրաւ յայնժամ Պանքան բացառիկ դէպքի մը առթիւ, և հեռատես սեղանաւորք և ելմտագէտք կը յուսային որ տեսակին մէջ եզական պիտի մնար այս միջամտութիւն, չքաջալերելու համար գէշ գործեր ընող տուները։ Ֆրանսայի Պանքային երկրորդ անգամ ըրած միջամտութիւնն եւս հաւնուեցաւ թէեւ, բայց ոչ այնքան եռանդեամբ։ Ըսուեցաւ Փարիզի հրապարակին վրայ որ եթէ Պանքան իւր արտօնագրոյն պայմանաժամը նորոգելու բաղձանքով տոգորուած չլինէր, այնչափ պիտի չիմէր այս անգամ եւս Պ· Ռուվիէի յանձնարարութիւնը կատարելու։ Իսկ նոյն օրինակ երրորդ միջամտութիւն մը վտանգաւոր համարողներ իսկ կան, այնու ժամամբ թէ անանկութեան վիճակի մէջ գտնուող տուներ չկարծեն թէ Պանքան ի դէպս և յանդէպս պատրաստ է իրենց օգնութեան հասնելու։ Այսպիսի տպաւորութիւն մը գոյանալուն պէս, Ֆրանսայի Պանքան եւս վիճակակից կը լինի հրապարակին, և տագնապներու ժամանակ ինքն եւս կը տագնապի, մինչ հանրային շահը կը պահանջէ որ Ֆրանսայի սեղանաւորական առաջին հաստատութիւնը զօրաւոր և աննման դիրք մը ունենայ ամեն ժամանակ։ Որովհետեւ այս կարծիք ոյժ գտնելու վրայ է, եթէ երրորդ անգամ ձախողուած մը պատահի Փարիզի հրապարակին վրայ, Ֆրանսայի Պանքային աջակցութիւնը կասկածելի կը համարուի։

* *

Առժամեայ տնօրէններուն ստուար տեղեկագիրը, որ բաժնետերաց նոյն նստին մէջ կարդացուեցաւ, նախ և առաջ կը յայտնէ թէ Ֆրանսայի Պանքային վաթսուն միլիոն ֆրանքի փոխատուութեան չնորհիւ թէեւ Փարիզի Սակարանն աղէտէ մը փրկուեցաւ, բայց Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի բաժնետէրերուն ալ ալ անարժէք բաժիններ միայն մնացին, որոց անվճար մասերն երբ և ուզուի վճարելու հարկին ներքեւ կը գտնուին միանգամայն։ Ցունուար 31ի ամսական հաշիւը կը ցուցնէր 117 միլիոն ֆր· դոյք և 88 միլիոն պարտք, առնելուոյթ յաջող վիճակ, որ կասկածել չէր տար թէ մի քանի շաբաթեանքն ընկերութիւնը մանկութեան անդունդին եզրը պիտի հասնէր։ Ճշմարտութիւնն այս էր թէ 117միլիոն ֆր·ի դոյից 88ը միլիոնը չուտով գանձելի չէին, և մարտ 13ին 19 միլիոն ֆր· քաշուած առնուած լինելով, ընկերութիւնն հարկադրեցաւ վճարումները դադրեցնել։ Իրեւ դոյք նշանակեալ թուղթերուն ալ անուանական արժէքը մեծապէս զեղչելի է, և դրամագլուխն և պահեստի գումարը ծանրապէս խորուած են։ եթէ բովանդակ գոյքը կարելի լինէր դանձել, գոյից չորս միլիոն ֆր·ի առաւելութիւն կը գոյանար պարտուց վրայ։ բայց այս յաղթութիւն յուսալի չէ, մինչեւ իսկ եթէ եօթն միլիոն ֆր·ի համար ընկերութեան դէմ արձակեալ վճիռը ջնջուի վերաքննիչ տեղէն։ Գոյից մէկ մեծ մասին անմիջական տրամադրելի չլինելն յուսի վիճակ մ'է որ տան տարիէ հետէ քանի գնաց ծանրացաւ։ Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի հաստատութեան առաջին 15 տարիներուն մէջ իւր դիրքը շատ յարգի էր, իւր վարկ առաջնակարգ հանդիսացած էր, այնպէս որ 1870ին որոշուեցաւ կրկնապատկել 60 միլիոն ֆր·ի դրամագլուխը։ բայց 1887ին Պետական Խորհուրդն որոշեց որ 20 միլիոն ֆր· միայն բարդուի դրամագլխին վրայ։ Ցանձամ սկսաւ Սոսիէթէ տէ Տէֆո չեղուիներ ընել իւր կանոնադրէն և արկածախնդիր ձեռնարկութեանց մէջ նետուեցաւ, այն առարկութեամբ թէ չափէն աւելի մեծ դրամագլխոյ մը վրայ շահաբաժին տալը դժուարացած էր, ուրիշ բաղմաթիւ դրամատանց մրցման պատճառաւ։

* *

Առժամեայ տնօրէնք կը պատմեն թէ Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի տնօրէն Պ· Ցոնսն 1880ին՝ առանց վարչական խորհրդոյ դիտութեան՝ կարգադրութիւն մը կնքեց Կռանտ Քոնփանեի տ'Ասիւռանս անուն ապահովագրական ընկերութեան հետ, որով կարգ մը աղետալի դատերու մասնեցաւ, և Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի վարկն ու պատիւը ծանրապէս վտանգուած լինելով, Պ· Ցոնսն հարկադրեցաւ իւր բաժնեթուղթերն ինք գնել՝ գիները բարձր պահելու համար։ Ցիշեալ ապահովագրական ընկերութիւն, չորս տարի եւաքը, մնանկացաւ 11 միլիոն ֆր·ի պարտքով, որուն համար Սոսիէթէ տէ Տէֆո պատասխանատու հռչակեցաւ, և դատը տակաւին կը շարունակուի։ Պ· Ցոնսն կը խոստովանի թէ այդ կողմէ պարտաւոր է, և այս գումարը պէտք է բարդել եօթն միլիոն ֆր·ի միւս պարտքին վրայ։ Օգէլ Քոնդինանդալի, Սէն-Բլուի և Սիւրէնի շահագիտական շինութիւններն ապա նկարագրելով, առժամայ տնօրէնք կը պատմեն թէ ինչպէս խմբակ մը բարձր պահեց Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի գիները մինչեւ վերջին վայրկեանը, թէեւ բաժնետէրերէն կարգ մը մարդիկ, ընկերութեան յաճախակի դատի բռնուելն և պատուէ իմալը տեսնելով, իրենց բաժինները ծախեցին։ Ցիշեալ օգնական խմբակը կրցաւ յապաղեցնել ձտխողուածը, բայց չկրցաւ առաջքն առնուլ։

Տեղեկագիրն այս ձախողուածին համար պատասխանատու կը ճանչէ Պ· Ցոնսն և վարչական խորհրդոյ անդամներն որք կուրօրէն հետեւեցան իրեն, թէեւ անոնցմէ ոմանք վերջերս հրաժարած են։ Վարչական խորհրդոյ անդամներէն ոմանք իրենց ձեռքէն եկածն ըրին արդարեւ։ Իրենցմէ չորսը միայն պարտական են ընկերութեան։ Կը յուսացուի որ առ մէն մի բաժին 375 ֆր·ի գումարն որ դեռ վճարուած չէ՝ պէտք չլինի պահանջել հաւնելիները կարգադրելու համար, կամ փոքր մաս մը միայն պահանջուի։ Ի դոյքերն, ընկերութեան ենթադրութեան համեմատ որ առժամապէս ընդունուած է, հաւասար են պարտուց, որով դրամագլուխն և պահեստի գումարն եւեթ կը զոհուին, և բաժնետերաց նոր զոհողութեան չեն դատապարտուիր, եթէ ընկերութեան ենթադրութիւնը ճիշդ ելնէ։ Սոսիէթէ տէ Տէֆոյի գործառնութեանց բերմամբ հաստատեալ յարաբերութիւնք շատ յարգի են անշուշտ։ բայց ընկերութեան շարունակութիւնն անհրաժեշտ է։ Ի նոր դրամագլուխ չի կրնար կազմուիլ ցորչափ դատերը շարունակին և ընկերութեան պարտուց քանակութիւնն անորոշ մնայ։ Ընկերութեան արտօնագրոյ պայմանաժամն ալ երկու տարիէն կ'աւարտի, և նորոգումն անհաւանական լինելով, գործերը մաքրել և դադրեցնել նախամեծար է։ Տեղեկագիրը կը յանձնարարէ նոր ընկերութեան մը վաճառել այս ընկերութեան յաճախորդներն և չէնքերն, որք 12 միլիոն ֆր· կ'արժեն, և այս նկատմամբ սկսեալ բանակցութիւնք յաջող արդիւնք կը խոստանան։ Նաեւ ամեն ջանք կը լինի գոյքերն հնչուն դրամի վերածելու համար։

Բաժնետերաց ընդունեցին տեղեկագիրն, և երկու հաւուեյարդարներ կարգեցին՝ գործերը կարգադրելու և հաշիւները մաքրելու համար։ Ի ոչ եւս է Սոսիէթէ տէ Տէֆո է Քոնթ Քուռանի հին ընկերութիւնն։ Ասուած նորէն տայ նորէն խնդացնէ։

Մեծահարուստ Պ· Ցոնսնի դդեակները, կալուածներն և շարժուն հարստութիւնն արդեւքի տակ առնուեցան՝ առնելիքաւորները գոհացնելու համար ի հարկին։

* *

Անցեալ շաբթու Մարսիլիոյ և Լոնտոնի միջեւ հեռաձայնով հաղորդակցութեան փորձեր եղան, Փարիզի և Մարսիլիոյ միջեւ արդէն բանող հեռաձայնն յարաբերութեան մէջ դնելով Փարիզի և Լոնտոնի միջեւ նորահաստատ հեռաձայնին հետ։ Մարսիլիայէ ուղղակի ի Լոնտոն խօսուեցաւ, և փոխադարձապէս։ Փորձը կատարելապէս յաջողեցաւ։

—Փարիզի կոմսն, զկոմս տ'Օսնվիլլ իւր ընդհանուր գործակալ կարգեցէն զատ, զդուքս տ'Օտրիքէ Փասքալ նախագահ կարգեց քաղաքական խորհրդոյն, որ պիտի վարէ Ֆրանսայի թագաւորական քաղաքական ընթացքը։

* *

Փարիզի առեւտրական դատարանն անցեալ չորեքշաբթի սկսաւ քննել նոր դատ մը, յորում Մետաղաց Ընկերութեան բաժնետէրերէն մին կը ջանայ մերժել Քոնթուառ ա'Լօքոնթի պահանջն յիշեալ Ընկերութենէն, եւ մերժելու համար կ'ուզարկէ թէ պղինձի հանքատեղոյ հետ կնքեալ պայմանագիրք անվաւեր հռչակուած են արդէն։ Մետաղաց լուծեալ ընկերութեան հաշուեյարդարք ոյժ կուտան այս բաժնետէրին առարկութեան, և իրե'նք Քոնթուառէն բաներ կը պահանջեն։ Մետաղաց Ընկերութեան առնելիքաւորներ եւս կը միջամտեն դատին, որ մի քանի օրեր պիտի տեւէր։

ԿՏԱՆ ԺԷՐՈՄ ՆԱՓՈԼԷՈՆԻ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ «ՏՌԱՄ»

Ժէրոմ Նափոլէոն իշխանի կարգաթերեք կտակակատարք անցեալ երեքշաբթի ժըՆէվի մօտ Փրանժէնի գղեակն հաւաքուեցան երկու նոտարներու հետ, և ներկայացան հանգուցեալոյն ամուսին Քլոթիլա իշխանին և անոր երեք զաւակաց՝ Լէդիցիա իշխանուհւոյն և Վիքթոր և Լուի իշխաններուն։ Ընտանեկան պարագաներ, բարեկամներ և բարեկամուհիներ ու ներկայ էին։ ԺըՆէվի նոտարը կարդաց կտակագիրն, որ հանգուցեալոյն ձեռամբ գրուած վեց թերթերէ կը բաղկանայ և կը պարունակէ թէ՝ անհատական և թէ քաղաքական կտակն։ Ընթերցումը քսան վայրկեան տեւեց, և ներկայք խորին լռութեամբ մտիկ ըրին։ Այն սրտէն ուր հաւաքուած էին՝ զարդարուած էր Մեծին Նափոլէոնի յաղթութեանց նշանակներով, ընդ որս այն հռչակաւոր սրով զոր կը կրէր Պոնափարթի Մարէնկոյի յաղթական ճակատամարտին մէջ, և այս յիշատակներ սրտաշարժ հանդամանք մը կուտային Նափոլէոնեան դերդաստանին ողջ մնացեալ անդամներուն ներկայ տխուր հաւաքման։ Ընթերցումը ձեւակերպութիւն մ'էր լոկ· զի հանգուցեալոյն որդիք և կտակակատարք արդէն ունէին կտակին մէկ մէկ օրինակը, զոր նոտարը ղրկած էր մահէն երկու օր առաջ։ Ցաւալի ընթերցման, Ժէրոմ Նափոլէոն իշխանի դոյքերն, արուեստական նիւթերն և թուղթերն արձանագրուեցան և ցուցակները վաւերացան։

Հակառակ կանխաւ արուած ինչ ինչ տեղեկութեանց, Ժէրոմ Նափոլէոն իշխան իւր կտակաւ ո'չ միայն զՎիքթոր իշխան այլ և իւր կինն եւ դուստրը կը զրկէ ժառանգութենէ, ամենայն ինչ թողլով իւր կրտսեր որդւոյն, որ ֆրանսական օրինաց հակառակ է։ Այս կէտն յայտնելով Ժէրոմ իշխան խստիւ կը դանդատի իւր կնոջ ընթացքէն, որ սոսկ քաղաքական պատճառաւ բաժնուեր է իրմէ, զինք մինակ թողլով իւր կենաց տագնապալի մէկ ժամանակին մէջ։ Կը դանդատի իւր անդրանիկ որդւոյն ըմբոստութենէն, և թէպէտ քաղաքական կտակը չկարդացուեցաւ՝ ի խնդրոյ Քլոթիլա իշխանուհւոյն (հանգուցեալոյն կնոջ,) բայց անոր մէջ այ Նափոլէոնեան իրաւունքները կը փոխանցէ իւր կրտսեր որդւոյն, Ֆրանսայի ժողովրդեան բարեհաճութեան ներկայացնելով զնա, երբ ազգը կամենայ Նափոլէոնեան իշխան մը իրեն պետ կարգել։

Երբ կտակին ընթերցումն աւարտեցաւ, Լուի իշխան արտասուալից աչօք ելաւ իւր մոր գիրկն ինկաւ, զոր և ապա իւր մեծ եղբարն ողջագուրեց, ջանալով այս կերպիւ անոնց տխրութիւնը փարատել եւ ներողութիւն խնդրել այն գոյութեան համար զոր իւր հայր երե'ն միայն կուտար, պախարակելով իւր ընտանեաց միւս անդամները։ Ժէրոմ իշխան իւր կարգ մը բարեկամներուն համար սիրալիր խօսքեր և յիշատակներ թողած ժամանակ, իւր կնոջ և երկու զաւակներուն համար միայն խստութիւն բանեցնելով, աւելի ուշադրաւ ըրած էր իւր սրտին դառնութիւնն և անհաշտ տեսութիւնն։ Այս տեսարան խորապէս յուզեց ղներկայս։

Բայց Լուի իշխան, օրինական դժուարութիւն չպատճառելու համար ընդունելով հանդերձ իւր հօր իրեն նպաստաւոր կտակը, ծանուցած է ընտանեկան շրջանակի մէջ թէ իրեն յանձնեալ ժառանգութիւնն ինք հաւասար մասերով պիտի բաժնէ իւր մօր, եղբօր և քրոջ հետ· որովհետեւ իւր հօր կամքն որչափ ալ վերջին կամք, բայց անդործադրելի և անկարելի կը գտնէ։ Քաղաքական մասին ալ Լուի իշխան, իբրեւ բարի եղբայր, յայտարարեց թէ այդ բաներ իւր մեծ եղբօր եւեթ կը վերաբերին իբրեւ օրինաւոր պետ գերդասանին, իսկ ինք պիտի չարունակէ զինուորական ծառայութիւն Ռուսիոյ մէջ, մինչեւ որ Ֆրանսայի դուռնէն իւր առչիւ բացուին, և կարենայ օգտակարապէս ծառայել Ֆրանսական բանակին մէջ։

Կրտսեր որդւոյն այս կարուկ ընթացք, թէեւ դուրսը կը հաւնուի, բայց շատ կը վշտացնէ և կը չփոթեցնէ հանգուցեալոյն մտերիմ բարեկամներն եղող երիք կտակակատարներն, որք նուիրական պարտաւորութիւն կը համարեն Ժէրոմ իշխանի վերջին կամքը դործադրել։

* *

Ժէրոմ Նափոլէոն իշխան իւր կատաղաբար շատացած է իւր կնոջ և դստեր վերադարձնելով իրենց օժիտը ներկայացնող գոյքերը։ Ի՞արտօնէ իւր կինն երկու կարը բան միայն իրբեւ յիշատակ առնուլ պահել իւր (իշխանին) անձնական գոյքէն։ Իւր գոյքերէն զլ և այլ բարեկամներու և պարագաներու կտակներ հանելէն ետքը, մնացեալն իւր կրտսեր որդւոյն կը թողու։

Կտակին մէջ երեք տեղեր բացարձակ կ'արդիլէ իւր անդրանիկ որդւոյն ներկայ գտնուիլ իւր յուղարկաւորութեան։ «Բարեկամներով եւեթ կուզեմ որ շրջապատուի իմ դագաղս» կ'ըսէ, թէեւ՝ կտակին բացումէն յառաջ՝ յուղարկաւորութիւնն արդէն տեղի ունեցաւ, և դլխաւոր սգակիր հանդիսացաւ Վիքթոր իշխան։

Եթէ ֆրանսական կառավարութիւնը չնորհ որ իւր մարմին Մեծին Նափոլէոնի մարմնոյն քով թաղուի, կը փափաքի Ա.յաչիո թաղուիլ, և այս քաղաքին կը կտակէ երկու իւղաներկ պատկերներ Նափոլէոնեան դէպքերու, չքադրամներու հաւաքածոյ մը և 15,000 ֆր· Կ. փափաքի որ իւր մարմին դրուի որձաքարէ (գրանիտ) բուրգի մը մէջ փորուած դամբարանի մը մէջ, ծովուն եզերքն, որպէս զի ալիքները չարունակ զարնեն ծեծեն իւր դամբարան, և «իւր դամբարան ճիշդ պատկերը լինի իւր կենաց, որ ալեկոծեալ էր միշտ»։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՀԱՅԱԳՈՐԾՔ

Երբ Կ· Պոլսոյ հայագործներուն ընթացքն ուշադրաւ կը հանդիսանայ՝ հայերու տեսակին աւրուելուն և միանդամայն դիներուն բարձրանալուն չնորհիւ, ուրիշ երկրաց հայագործներու եւս ընթացքն ուշադրութիւն կրնայ դրաւել։

Վիեննայի փուռերուն բանւորները, 4,000 անձինք, ժողով դումարեցին, և որոշեցին մինչեւ 15 օր պահանջել հայագործ փռապաններէն որ իրենց առօրեայ աշխատութեան տեւողութիւնն ութ ժամու իջուցուի, շաբթուն մէջ 36 ժամ տերունական հանդիստ տրուի իրենց, (շաբաթի միջօրէէն ետքը ժամ 6էն մինչեւ երկու շաբթի միջօրէէն յառաջ ժամ 6)։—Այս պահանջը անընդունելի կը համարուին սակայն, եւ հետեւանքը դժուար չէ մակաբերել։

ՈՒՍՈՒՑԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Եւդոկիոյ ազգ· վարժարանին համար կը խնդրուի փորձառու և վկայեալ ուսուցիչ մը, հայերէնի և Ֆրանսերէնի հմուտ, որ չափական և բնական գիտութեանց տարերքն եւս գիտնայ։ Ամսական ինն օսմ· ոսկի, ամեն երաշխաւորութեամբ և բարեկեցութեան միջոցներով։ Նախընտրելի է այնպիսի ուսուցիչ մը որոյ կինն եւս կարենայ ձեռագործի և հայերէնի դասեր տալ աղջկանց վարժարանին մէջ, ուր վարժուհի կը խնդրուի։

Դիմել առ Խմբագրութիւն Արեւելքի, մինչեւ կէս օր։

—)(200)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԻԶ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՆՏԱՐԿԵԼՈՒՀԻՆԵՐԸ

Սանզաքի դերակոմն որսի նախկին ժամադրավայրին սենեակներէն մէկուն մէջ հաստատուած էր։ Ալ դուրս չէր ելած ցանկապատէն այն բուռն տեսարաններէն ի վեր որոնցմէ վերջը Լասէռի կոմսուհին Տիկնանց աշտարակը փակուած էր

Դերակոմն երեք անգամ ալ փորձած էր, աղաչելով ու սպառնալով, զի ցոյս ուներ թէ աղջիկն ազատելու համար վերջապէս պիտի հաւանէր։ բայց նա զըզուանօք, սոսկմամբ մերժած էր և պատասխան ալ չէր տուած։

Անզգամն իր բոլոր ուզածը չէր ըսած անոր։ բայց ինչ որ չէր յանդգնած, հառակ իր համարձակութեան, անոր յայտնելու, նա գուշակած էր զայն։ Այն գարշելի նամակը, զոր իր յիմարութեան մէջ կարծած էր թէ նա պիտի գրէր, կատարելապէս լուսաւորած էր անոր միտքը։ Շատ ատենէ ի վեր սնանկացած, ալ քովը հնարք մը չմնացած ըլլալով, աչքը տնկած էր Լասէռի կոմսին անահման հարստութեան վրայ, բայց անոր—գէթ մէկ մասին—տիրանալու համար, պէտք էր կոմսն սպաննել և կոմսուհին մեզասկից ընել այս սպանութեան։ Այն ատեն, իր ձեռքով գրած այդ նամակն բռնուած, իր ձեռքը պիտի մնար, իր գերին պիտի ըլլար և իրեն կին ընլալու պիտի ստիպէր...։ Միւնոյն ատեն Վէռվիէնի մարգիզը պիտի դրդէր, որ ըստ իրենց միջեւ եղած համաձայնութեան մը, օրիորդ տը Լասէռի հետ ամուսնանայ։

Մտածելով որ դերակոմը կրցած էր վայրկեան մը ենթադրել թէ ինք այդ մեքենայութեանց մասնակցելու չափ անարգ ու գձուռ պիտի ըլլար, կոմսուհին սոսկումէն կը դողար և կը զգար որ ինքիրմէ կ'ելնէր։

Դերակոմին յատակագիծն արդարեւ շատ լաւ պատրաստուած էր։ Ելնէն ոը Նուռամօն հասարակուրդի վարչութեան ատեն ամուսնացած ըլլալով իր ամուսնոյն մահուանէն ետքն ութ միլիոնի չափ պիտի ժառանգէր, որովհետեւ ամուսնութենէն ի վեր հարստութեան աճումը տասը միլիոնի չափ եղած էր։ Լասէռի կոմսուհւոյն պէս այրի մը կարելի չէր արհամարհել, և դերակոմը կրնար զայն կնութեան առնելու համար փորձեր ընել, վտանգի ենթարկել ինքզինքը։

Միայն թէ, իր նպատակին մտածելով միայն, կոմսուհին հաշուի չէր դրած կարծելով թէ պիտի յաղթէր անոր մայրական սիրոյն զօրութեամբ։

Զէր խորհած նաեւ թէ իր երկու մեզասկիցներն, որոնց յանձնած էր Լասէռի կոմսն սպաննելու պաշտօնը, կրնային չյաջողիլ։ Գործն այնպէս լաւ ուսումնասիրուած էր, այնպէս հրահանգներ տուած էր, ոմրոյն կատարուելու եղանակին վրայ այնպէս լաւ համաձայնած էին որ չէր ենթադրեր թէ կոմսը կրնար ողջ ելնել երկու սպանչաց ձեռքէն և թէ Լօռի ու Բօլիպռի կրնային բռնուիլ։ Այնպէս համոզուած էր թէ իր ուզածին պէս պիտի ըլլար ամեն բան Ռօշէ փողոցն, որ մտատանջութիւն մը անգամ չէր զգար։ Իրեն համար կոմսը մեռած մարդ մըն էր։

Իրենց գործը կատարելնուն պէս, Լօռի և Բօլիպռի Բլօ-տ'Իռիսը պիտի գային։ Հինգ հարիւրական ֆրանք պիտի տար անոնց, և Պելֆիքա պիտի փախչէին անկից Դերմանիա անցնելու համար։

Բայց եթէ դերակոմն այս կողմէն հանգիստ էր, կոմսուհւոյն հետ ունեցած ահեղ պայքարին համար շատ անձկութիւն կը զգար։ Կը յուսար որ պիտի յաղթէր։ Թէ նա պիտի զիջանէր վերջապէս։ Ամեն պարագայի մէջ ալ չէր կրնար եւ կենալ, պէտք էր որ մինչեւ ծայրն երթար։

Խոհեմութիւն համարելով Բարիզի մէջ չերեւիլ, չորս նամակ գրած և Էռման զրկած էր իր չորս բարեկամներուն, որք իր ճանչցած երիտասարդ խառնակեացներուն մէջն ընտրուած էին։ Ասոնք էին այն հրաւիրեալներն որոնց վրայ խօսած էր կոմսուհւոյն։ Թուառականը կը պատրաստէր տեսարանն ու գործադրութիւնն այն ահռելի տառամին որով սպառնացած էր խեղճ մարը։

Կոմսուհին Լակէյէն չէր տեսած որ մասնաւորապէս Օռօռի պահպանն էր։ իրենը Բօքասն էր։ Այդ վայրենի ու խորամանկ մարդը արժանի էր իր ամուսնոյն։ Նախ մեծ վախ մը ազդած էր մանկամարդ կնոջ։ բայց շուտով վախը փարատած էր մտածելով թէ ոչ թէ այդ անասունէն, այլ անոր տիրոջմէն միայն կրնար վախնալ։

Առջի օրը չէր ուզած ուտել։ բայց հանկընալով որ իր աղջկան շահուն համար, պէտք էր որ իր ուժը, արութիւնը պահէր, որոշեց ընդունիլ Բօքասին բերած կերակուրը։

Ամբողջ յոյսը դրած ըլլալով Աստուծոյ վրայ, որ չէր կրնար զիրենք լքանել, կը սպասէր որ նա ցոյց տար իր ամենակարողութիւնն իրենց ի նպաստ։ Սակայն, ամենասոսկալի անձկութիւններ կզգար։ Ալ չենք ըսեր թէ ամեն վայրկեան ի՞նչպէս կը շարչարուէր։ ընթերցողը գիտէ թէ ի՞նչ կացութեան մէջ կը գտնուէր, և կը հասկնայ թէ անոր հոգւոյն մէջ ինչե՞ր անցնելու էին։

Եթէ միայն Օռօռը տեսած ըլլար, գոնէ վայրկե՞ն մը, քանի մը բառ ըսելու չափ։

Իր զզուանքը զսպելով քաջութիւն ունեցաւ Բօքասին խօսք մը ուղղելու։ Հարիւր ֆրանքի տոմս մը և քանի մը ոսկի ունէր վրան։ ամենքն ալ կը խոստանար տալ պահպանին եթէ թոյլ տար որ վայրկեան մը տեսնէր իր աղջիկը։

Բօքաս որ ուշադրութեամբ մտիկ ընել և նոյն իսկ յուզուիլ ձեւացուցած էր, սկսաւ խնդալ երբ նա լռեց, և ուսերը բարձրացուց իրր պատասխան։

Կոմսուհին հասկցաւ որ այդ մարդէն բան չկար յուսալու։ Տիրոջը գձուռ գործիք, անոր հլու գերին էր։ Եւ նոյն իսկ եթէ զայն կաշառելու չափ մեծ գումար մը ունենար, ի՞նչ կրնար ընել։ Սանզաքի դերակոմն հարկաւ տուներն չէր մեկնածհոն էր և կը հսկէր իր հրամանաց կատարմանը։ Աշտարակին խցիկէն բան մը չէր լսեր տան մէջ եղածներէն, բայց կը զգար թէ թշնամին հեռու չէր, թէ կը կանգնէր, ահեղ խոշընդոտ, իր բանտին և Օռօռի բանտին միջև։

Այս վերջինը զարմացած և նոյն իսկ քիչ մը զարհուրած էր, երբ, յանկարծ և քիչ մը բռնութեամբ իր բանտապանուհին աշտարակը մտցուց զինքն, և դուռը գոցեց իր վրայ։ Այնչափ շուտ եղաւ ասիկա որ ժամանակ չտեսնցաւ Լա Կռէյլին հարցնելու թէ Բարիզ գացած ու Նամակն յանձնա՞ծ էր գաստիարակուհւոյն։

Երկու ժամ վերջը դուռը բացուեցաւ։ Լա Կռէյլ իրիկուան ճաշը կը բերէր։ Թոյլ արուեցաւ մտնել Նորէն այն սենեակն ուր քիչ մը առաջ դերակոմն ուզած էր այն նամակը գրել տալ կոմսուհւոյն։

—Օն, սեղան նստեցէք, ըսաւ լա Կռէյլ իր մեղմ ձայնովը։ այս իրիկուն ազուոր կերակուր մը եփեր եմ։ կը յուսամ որ պիտի հանիք։

—Թող մնայ, կ'ուտեմ ըսաւ Օռօռ։ Եւ շեշտակի նայելով անոր,

—Բան մը ջունի՞ք ըսելու, հարցուց։

—Ի՞նչ անհամբեր էք, օրիորդ։ կ'ուզէի վաղուան սպասել։

—Վաղուա՞ն։ ինչո՞ւ։

—Միտքս բան մը կար· աւելի շատ խօսելու համար ձեզ հետ։

—Այս իրիկուն ալ կրնաք խօսիլ։

—Եթէ կ'ուզէք անպատճառ...

—Հարկաւ կ'ուզեմ։ կը տեսնէք որ կը փափաքիմ շուտ իմանալ։ Տեսա՞ք տիկին Տիւռանը։

—Այո, տեսայ։

—Նամակս տուի՞ք, կարդա՞ց իսկոյն,

—Լափեց, օրիորդ։

—Ինչո՞ւ չեկաւ ձեզ հետ։

—Այսօր չէր կրնար գալ։

—Վաղը պիտի գա՞ յ։

—Այո, թերեւս վաղը կամ միւս օրը, կամ աւելի վերջը· երբ գալիքը չըսաւ։ Հիմայ զբաղում մը ունի կարծեմ։

Օռօռ հառաչ մը արձակեց։

—Ի՞նչ ըսաւ ինձ համար, հարցուց։

—Թէ միշտ զձեզ կը սիրէ, թէ ուրախ է որ հասկցեր էք թէ ձեր երջանկութեան համար կ'աշխատին։ Շատ բաներ դեռ ունէր ըսելու, բայց յայտնի էր որ կը պահէր սրտին մէջ։ Մեկնած ատենս երիտասարդին խօսքն ըրաւ։

—Ո՞ր երիտասարդին, հարցուց Օռօռ, որ յանկարծ կարմրեցաւ։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վանայ պատրիարքական փոխանորդ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ Ա.յվազեան, ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատար Ֆրէնկեան Աբրահամ էֆէնտիի, երէկ Դատական պաշտօնատունը գնաց և տեսակցեցաւ նախարար Վսեմ. Բիզա փաշայի հետ։

Տ. Յովսէփ վարդապետ այցելութիւն տուաւ նաեւ Կրօնական գործոց տեսուչ Զիվէր պէյի։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն վերստին շրջաբերական մը ուղղեց ի գաւառս, յանձնարարելով որ, ըստ նախորդ հրահանգի, փութացնեն կեդրոնական երեսփոխանաց ընտրութիւնը։

Մալաթիայէն կեդրոնական երեսփոխան ընտրուած է Ան. Սարգիս էֆէնտի Կիւլչէնկեան և տեղեկագրուած ի Պատրիարքարան։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ որոշմամբ կրօնական Ժողովոյ՝ հետեւալ շրջաբերականն ուղղեց առաջնորդաց, վանահարց և այլ գաւառական հոգեւոր պաշտօնէից։

Կը յիշէք անշուշտ որոշմամբ Կրօնական Ժողովոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան այլ և այլ անգամ առ Ձեզ ուղղեալ Պատրիարքական շրջաբերականներն, որք ծանուցած են, թէ Ձեր հոգեւոր հովուութեան խնամոյ յանձնեալ վիճակն ո՛րոք Քահանայ երբ հարկադրի թողուլ զեկեղեցին, յորոյ վերայ ձեռնադրուած է, և ի Կոստանդնուպոլիս կամ այլուրեք երթալ, անպատճառ ի ձեռին ունենայ Ձեր և գաւառիդ Կրօնական Ժողովոյ մի վկայագիրն, յորում նշանակուած լինի իրաց ստոյգ եղելութիւնն և պանդխտելու պատճառն։ առանց այս օրինական պայմանն կատարելոյ ի Կոստանդնուպոլիս ներկայացող Քահանայն ոչ միայն կարեկցութեան արժանի պիտի համարուէր, այլ և հարկ եղած անմիջական տրնօրինութիւնն ի գործ պիտի դրուէր այնպիսւոյն նկատմամբ։

Կրօնական Ժողովն Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան տեղեկանալով սակայն որ շատ ակ զանգառութիւն կը լինի այս մասին, այս անգամ հարկ համարեցաք ոչ միայն կրկնել նախկին որշումն և պահանջել նորա գործադրութիւն, այլ և կը յաւելումք պատուիրել, թէ ոևէ գաւառէ կամ վանքէ եկեղեցական պաշտօնեայ, որ Ձեր պաշտօնատեղին մուտ կը գործէ, առանց առաջնորդին կամ վանքօր մասնաւոր ծանուցագրոյն և կամ Պատրիարքական մասնաւոր յանձնարարական թղթոյն բնաւ չնդունիք, վասն զի շատ անգամ հոգեւորական կոչումն չունեցող եւ ի կրօնաւորութենէ արգիլեալ կամ ի սպառլուծեալ անձինք այս կամ այն գաւառն երթալով ինքզինքին Սարկաւագ, Քահանայ, Վարդապետ կը ձեւացնեն և անխըղճաբար կը մերձենան ի մատակարարութիւն Ս. Խորհրդոց եկեղեցւոյ, մեր ժողովրդեան բարեպաշտութենէն օգուտ քաղելու յանդգնութեամբ, ինչպէս որ կը լսուի յաճախ։

Կան նաեւ ոմանք ի Քահանայից, որ եկեղեցւոյ մը վրայ Քահանայ ձեռնադրուելէ յետոյ կը բաժնուին այն եկեղեցիէն յորում ցկեանս պաշտօնավարել ուխտած են առաջի Աստուծոյ, և անխնամ թողլով զժողովուրդն, թափառկոտ կեանք կանցնեն և խնդիր իւրեանց անձնական ապրուստին։ Այնպիսիք իբրեւ ուխտադրժած արժանի չեն քահանայական պաշտօն վարելու ուրիշ գաւառի մը մէջ։

Զայս զգուշութիւն պատուիրելով Ձեր Սիրելութեան, կը յուսամք նաեւ, որ Ձեր հոգեւոր Տեսչութեան ներքեւ գտնուած հոգեւորականները կը խրատէք և եկեղեցական կարգապահութեան պայմանաց հաւատամ վարուիլ կը յորդորէք միշտ ի բարեկարգութիւն Սուրբ Եկեղեցւոյ։

Ողջ լերուք ի Տէր

(Դէպ Ս. Պատրիարք Հայր)

26 մարտ 1891

Գաւառացի հայ բժշկաց դասուն վրայ կարեւոր յաւելում մ'եղաւ այս օրերս։ Տքթ. Ստեփան էֆ. Թէրզեան անցեալ շաբթուն իւր բժշկական վկայագիրն ստացաւ կայսերական քաղաքային բժշկական վարժարանէն։ Ընկ Հաճընցի, Միացեալ Ընկերութեանց վարժարանի նախկին շրջանաւարտներէն է։ Աւելորդի ընթերցողաց եւս ծանօթ է իւր մերթ ընդ մերթ հրատարակած առողջապահական յօդուածներով։ Վերջին երկու-երեք տարւոց միջոցին մայրաքաղաքիս զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարութեամբ ոչ նուազ փորձառութիւն ստացած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՆԹՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆՔ

Կիւմիւշխանէի Կէլքիթ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Ահմէտ Բէշիտ պէյ, գայմագամ Շերանի։

Շիրան գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Իպրահիմ Լութֆի էֆէնտի, գայմագամ Կէլքիթի։

Ատանայի Ֆէքէ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Ցլի էֆէնտի, գայմագամ Կաղէի։

Նոյն նահանգին Կաղէ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Ապտուլկանի էֆէնտի, որ այլ և այլ տեղեր գայմագամութեան պաշտօն վարած է։

Պոլսոյ նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի պատուակալ օգնական անուանեցաւ Ալի պէյ, նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին և քարտուղար նոյն դատարանի Հուգուգի երկրորդ ճիւղին։

Քէֆիլոնիայի օսմանեան պատուակալ հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Քոլտերարի, որ փոխանորդաբար կը վարեր այդ պաշտօնը։

Սատնայի օսմանեան հիւպատոս անուանեցաւ Ճէլալէտտին պէյ, քարտուղար Թարգմանութեանց սենեկին։

Մուսուլի նահանգին ոստիկան-զինուորաց գնդապետ անուանեցաւ Մէհմէտ Սայիտ պէյ, ոստիկան-զինուորաց նախորդ գնդապետ Ատանայի։

Ատանայի ոստիկան-զինուորաց գնդապետ անուանեցաւ Ապտիւրահման պէյ, ոստիկան-զինուորաց նախորդ գնդապետ Մուսուլի։

Ակիրն Գարահիսարի Թապուր Աղան անուանեցաւ Պրուսայի ոստիկան-զինուորաց առաջին հեծեալ գումարտակին սպայներէն Ապտուլլահ էֆէնտի։

Մելքիյէ վարժարանի շրջանաւարտներէն Նաիլ պէյ, Սելանիկի կուսակալին տրամադրութեան ներքեւ պաշտօնի կոչուեցաւ։

Մարաշ գաւառին մարդահամարի պաշտօնեայ անուանեցաւ Օսման էֆէնտի և մարդահամարի քարտուղար անուանեցաւ Միւմթազ էֆէնտի։

Պէրութի Մէրճիւռուն գաւառակին մարդահամարի պաշտօնեայ անուանեցաւ Պէքիր էֆէնտի, մարդահամարի քարտուղար Սայատի և նմա յաջորդեց Եուսուֆ Ճէվհէրի էֆէնտի։

Սէրէզի Զիւնէտ գաւառակին մարդահամարի քարտուղար անուանեցաւ Նուրի էֆէնտի։

Եանայի Թղթատարական ու հեռագրական ընդհանուր անօրէն անուանեցաւ Թահսին էֆէնտի, առաջին քարտուղար նոյն անօրէնութեան։ Թահսին էֆէնտի Թղթատարութեան բարեկարգութեան և հասութից յաւելման համար ինչ ինչ միջոցներ առաջարկող ծրագիր մը մատուցած էր։

Սանիյէի երկրորդ ատիճան տարուեցաւ Սուրիոյ Նահանգին Խարբէի ժողովոյ առաջին քարտուղար Սայիտ պէյի, ի վարձատրութիւն իւր բարեւոք ծառայութեանց։

Սանիյէի երկրորդ ատիճան՝ Այտրնի գաւառին Թղթակցութեանց տնօրէն Իսմայիլ էֆէնտիի, ի վարձատրութիւն իւր բարեւոք ծառայութեանց։

Սալիսէի ատիճան՝ Արտաքին գործոց նախարարութեան դատական ճիւղի գլխանի քարտուղարներէն Եադուպ էֆէնտիի, ի վարձատրութիւն իւր արժանեաց։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Ֆրանսայի սպայակոյտի զօրավար Պ. Տրէէկաքսի, որ իւր աշխատասիրած ռազմագիտութեան վերաբերեալ հեղինակութիւնը մատուցած է Վեհ. Սուլթանին։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Հունգարիոյ երկրագործական նախարարին, որ իբրեւ նմոյշ արմատաց սերմեր ղրկած էր ի Թուրքիա մշակուելու և եթէ պահանջուած արդիւնքը ձեռք բերուի ուղղուածին չափ նորէն ղրկուելու համար։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Ֆրանչէսքօ Ժօզէֆօ համալսարանի տնօրէն Պ. Դէլլարոսիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Մէքքէի Էմիրին տեղակալ Մէհմտի էֆէնտիի, ի վարձատրութիւն իւր բարեւոք պաշտօնավարութեան։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ ռուսական շոգենաւային ընկերութեան գործակատարին ու նաւապետ Պ. Բաղիի, որք կովկասէն գաղթող Չերքէս գաղթականաց փոխադրութեան համար դիւրութիւններ ընծայած էին։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ բժշկական վարժարանին և զինուորական վարժարանի անասնաբուժութեան դասարանին քիմիագիտութեան ուսուցիչ դեր-հազարապետ Տոքթ. Վասիլ էֆէնտիի, ի վարձատրութիւն իւր բարեւոք ծառայութեանց։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Պայազիտի Գարագուլաք Գօրտօնը անուն տեղը գտնուող ոստիկան-զինուորաց դիսնապետ Մուսթաֆան, ի վարձատրութիւն այն ծառայութեանց զոր մատուցած է աւազակաց ձերբակալման գործին մէջ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ամերիկեան դեսպան Պ. Սալմոն Հիրշ, սպանիական դեսպանն և պելճիական դեսպանատան գործակատարը երէկ Բ. Դուռն երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարին հետ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆՈՒՆ

Ցունաստանի թագաւորը Ս. Փէտէ պատուանշանին առաջին ատիճանը նուիրած է Հռոմի նորընտիր և Ալթէնքի նախորդ դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյի։

ՎՍԵՄ. ՆԱԶԸՄ ՊԷՅ

Ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյ երէկ գիշեր ժամ 2ին կայսերական գնաց և սենեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ ստացաւ Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

Ն. Վսեմութիւն երէկ կեդրոնական բանտն այցելելով, բանտարկելոց հանգստութեան համար հարկ եղած հրամանները տուաւ։ Նազըմ պէյ ծանոյց որոց որ անկ է թէ կեդրոնական բանտի առջեւ կառուցուելու վրայ ե. ղող հիւանդանոցին և այլ յարկերու շինութիւնն, որ ժամանակէ մը ի վեր դադրած էր, ի մօտոյ պիտի վերսկսի։

ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ ՔԱՐՈԶՈՒՆՔ

Ցայտնի է թէ Նախարարաց Խորհուրդը նկատողութեան առնելով Հանրօգուտ շինութեանց ժողովոյ մէկ տեղեկագիրն, որ կը վերաբերէր Զմիւռնիոյ քարափանց համար Պ. Կռանէի կողմէ խնդրուած մենաշնորհին, յետ խորհրդակցութեան որոշած էր նոյն ժողովոյ վերադարձնել, տեղեկագրոյ ինչ ինչ կէտերը քննուելու համար։

Հանրօգուտ շինութեանց ժողովն, երէկ ի նիստ գումարուելով, այդ քարափանց նկատմամբ խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Պ. Կռանէ գրաւոր կերպիւ հրաժարած էր այդ քարափանց մենաշնորհը խնդրելէ։ Հանրօգուտ շինութեանց ժողովոյ կողմէ այս մասին պատրաստուած տեղեկագիրն յանձնուած է Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, որ այսօր զայն պիտի մատուցանէ Բարձր. Մեծ-եպարքոսին և նախարարաց խորհուրդն ալ իւր վաղուան նստին մէջ նկատողութեան պիտի առնու զայն։

* * *

Զմիւռնիոյ քարափանց մենաշնորհը տրուած է կայս. անձնական Գանձուն նախարարութեան և շահագործումն ալ յանձնուած է արդի արտօնատէր Պ. Տիւսոլի, որուն մենաշնորհի պայմանաժամուն վրայ 40 տարի եւս աւելցուած է ի փոխարէն կատարելի ինչ ինչ շինութեանց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Թ-էյիդ Վէֆիյէն քաղուած)

Ցայտնի է թէ բոլոր դաւառաց մէջ ադքատ երկրագործք շահարնդիր անձանց ոմանց խարդախութեանց հետեւանօք թշուառութեան կը մատնուին և թէ իրաց այս վիճակին վերջ մը տալու և երկրագործութեան յառաջդիմութիւն ապահովելու համար երկրագործներէն տասանորդի յաւելեալ տուրք մը առնուելով, երկրագործական դրամատուններ հաստատուած էին, սակայն նկատելով որ այս կարգադրութենէն օգուտ չգոյութիւն կայս. Իրատէ մը հրամայած է տասանորդի այդ յաւելեալ տուրքն օգտակար կերպիւ գործածելով, այդ դրամատուններն կատարելապէս օգտուելու համար հարկ եղած միջոցներն ի դործ դնել, նոյնպէս ազդու միջոցներ ձեռք առնուլ որպէս զի վաշխառուներու և ասոնց կողմէ խաբուած անձերու միջեւ ծագած դատերու մէջ տոկոսը չանցնի որոշեալ քանակութիւնն, ըստ օրինի արդիւնաւոր վաշխառութեան դրութիւնը բոլորովին ջնջուի, երկրագործական դրամատունք՝ իրենց կազմակերպութեան նպատակին համապատասխան վիճակի մը մէջ դրուին եւ վաշխառութեան ու շահախնդրութեան ամեն վնասակար արդիւնք բարձուին։

—Տէրսիմի ժողովուրդէն Քեաբուանա և Ֆէրհատ Ուշաղը Ազիրէթէն վախճանեալ Ալիշէր աղայի թոռն, որք ժամանակէ մը ի վեր աւազակութիւն կ'ընէին, տեղական կառավարութեան դիմելով հնազանդութիւն յայտնած են։ Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, անձնական իրաւանց դատերէ զատ, հանրային իրաւանց դատերու համար ներում շնորհուած է անոնց։

—Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, Պրուսայի Գարահիսարը Սահիպ գաւառին Պոլվատին գաւառակին գայմագամն՝ իւր ինչ ինչ ընթացից պատճառաւ, դատաստանի պիտի ենթարկուի ուրիշ մէկ քանի անձանց հետ։

—Պէյճիական կառավարութիւնը Լէոբոլդ պատուանշանի հինգերորդ ատիճանը նուիրած է Հռոմի օսմանեան դեսպանատան երրորդ քարտուղար Բէսմի պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

—Տիարպէքիրէն, Քարբերդէն, Տրապիզոնէն, Էնկիւրիէն, Բաղէշէն և Վանէն մարտ 28, 29, 30 և 31 թուականներով եկած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ այդ նահանգաց մէջ եւս, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ ապահովութիւն ու անդորրութիւն կը տիրէ։

—Ներքին գործոց Նախարարութիւնը, հրահանգ ուղղելով ամեն կողմ ծանոյց թէ երբ նիւթապէս անկարող մարդ մը օտար երկիր երթալ պէտք է երաշխաւոր առնուլ և այնպէս տալ հարկ եղած անցագիրն, որովհետեւ այդ կարգի անձինք օտար երկիրներու մէջ երբ հիւանդանան և հիւանդանոցաց մէջ դարմանուին, հիւանդանոցի համար հարկ եղած դրամն այդ երաշխաւորներէն առնուին։

ԼՐԱԳՐՈՂԱՆ ԴՈՒՏ

Մէնդրէս Օ-ֆէնտի լրագրոյ տէր և անօրէն Պ. Պէլիս ֆրանսական հիւպատոսարանին առջեւ դատ բացած էր Պ. Ալֆրէտ Կլավանիի դէմ, ուսկից հարիւր օսմ. ոսկի կը պահանջէր ինչ ինչ հրատարակութեանց ի փոխարէն։ Պ. Պէլիսի փաստաբանն էր Պ. Ռօսոլամոյի որդին, որ առաջին անգամ ըլլալով ի գործ կը դնէր փաստաբանական արուեստն, իսկ Պ. Կլավանիի փաստաբանն էր Պ. Քառօ։ Այս վերջինը, Պ. Պէլիսի՝ իւր լրագրոյն մէջ հետեւած վարչական գրութեան դէմ բուռն յարձակում մը ընելէ ետքը, եղրակացուց թէ կ'ընդունի որ Մէնդրէս-ը Կլավանիի ընտանեաց շահուց ի նպաստ կարգ մը հրատարակութիւններ ըրած ըլլայ, որոց արժէքն, ըստ սակագնոյ, 100 ֆրանք կը հայուէ։ Արդ, իւր փոխանորդեալը՝ Պ. Ա. Կլավանի, չուզելով անտարբեր մնալ Մէնդրէս-ի կողմէն իրեն մատուցուած ծառայութեանց, այդ գումարէն իրեն ինկած բաժինը պիտի վճարէ. և որովհետեւ Կլավանի ընտանիքը տասն և եօթ անդամէ բաղկացեալ է, Պ. Ա. Կլավանի պարտաւոր է վճարել 5 ֆր. 88 սանտիմ (կամ վեց ֆր.) Մէնդրէս-ի հետ իւր ունեցած հաշիւը փակելու համար։

Հիւպատոսական դատարանն իւր վճիռը պիտի տայ յառաջիկայ ուրբաթ։ (Մորոսոլ)

ՍԱՄՍՈՆ ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Լ. Հէրալտ ստոյդ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Օսմ. կայս. Պանքան ետ կեցած է մասնակցիլ Սամսոն-Սեբաստիոյ երկաթուղւոյն շինութեան համար Պ. Քոթարի ներկայացուցած ծրագրոյն։

ԼԷՎԻ ՔԷԶԱՊԾԸ ՕՂԼՈՒ

Լէվի Քէզապնը օղլու մանկացեալ հրեայ վաճառական պահանջատէրք երէկ առաւօտ դատարան մը ունեցան խնայական հիւպատոսարանին մէջ, մանկութեան վերջնական խնամակալներն ընտրելու համար։ Նիստը բաւական աղմկայոյզ եղաւ։

ՊԱԹՈՒՄ

Պաթումի օսմ. դեսպանը տեղեկագրով մը Արտաքին գործոց նախարարութեան ծանուցած է տեղւոյն առուս իշխանութեանց հետեւեալ ընթացքը։ Յայսվայր, Կարսէնն Արտահանէն եկող տասն հազարէ աւելի ոչխարներ Պաթումի ճամբով կ. Պոլիս կը ղրկուէին, բայց սոյն նաւահանգստի իշխանութիւնք վերջերս արգիլած են 800 ոչխարաց հօտի մը առաքումը, առարկելով թէ այս առեւտուր Բէրլի, Սեվաստոպոլի կամ Օտեսայի ճամբով ըլլալու է։

ՍՆՆՆԿՈՒԹԻՒՆՔ

Այս աւուր Թ-էյիդ Վէֆիյէի մէջ կը կարդանք թէ առեւտրական երկրորդ դատարանը մանկացեալ հուչակած է ի Պոլիս Մահմուտ Փաշա Քիւրքճի Խան բնակեալ Ավրամ Եասէֆ Նարէք անուն յանձնակատարն։ Մնանկութեան գործոց կարգադրութեան համար «Ֆոռէ» կարգուած է Բաֆֆալ Ֆէրրաճի էֆէնտի։ Պահանջատէրք պարտին մարտ 24ի հինգշաբթի օրէն սկսեալ մինչեւ քսան օր իրենց ձեռքը գտնուած մուրհակները յանձնել այդ գործին յատկացեալ քարտուղարին և այդ պայմանաժամէն երեք օր յետոյ հաշուեքննիչ դատաւորին դիմելով, իրենց պահանջն ապացուցանել և վաւերացնել։ Այդ պայմանաժամու մէջ չներկայացող պահանջատէրց համար օրինաց տրամադրութիւնք ի գործ պիտի դրուին։

ՊՐՈՒՍԱ

Վերջերս ի Պրուսա հաստատուած շերամաբուծական վարժարանի բացումը տեղի պիտի ունենայ վաղը, չորեքշաբթի։ Այսամսայի ագարակին տնօրէն Թորդոմեան էֆ. այս վարժարանին տնօրէն անուանուած ըլլալով, այսօր պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս՝ իւր նոր պաշտօնին գլուխն անցնելու համար։

—Պրուսայէն կը գրեն թէ վերջին աւուրց սաստիկ ցուրտերը մեծապէս վնասած են թթենիներուն, որք արդէն տերեւներով սկսած էին ծածկուիլ։ Ուստի կը կարծուի թէ բաւական տերեւ չպիտի գտնուի շերամաբուծութեան պտղոյց բաւելու համար, որով կը վախցուի թէ նախորդ տարւոց պէս արդիւնաբեր չըլլան։

Քաղաքագետութեան պաշտօնատան մէջ նոր դիւանատուն մը պիտի կազմուի հսկելու համար արհեստական տրոց գանձման վրայ։

—Պոլսոյ Այսասի՛ թաղին մէջ տակաւին կ'ապրի հարիւր տասն եւ մեծ տարեկան մարդ մը՝ Ահմէտ Զաուլ, որ ողջ առողջ է։ Ահմէտ Զաուլ տեսած է իւր Թոռան թոռը։

—Պանտրմայէն, Սիլիվրիէն և այլ կողմերէ մայրաքաղաքս բերուած են հինգ հարիւրէ աւելի ոչխարք և հազարէ աւելի գառնուկներ։

—Տոքթ. Քոնթանթէն Քոնտորուլոս անուն բժիշկն, որ Ահմէտ Էյուպ փաշայի աղջկանը մեռնելուն պատճառ եղած էր, պիտի դատուի զինուորական մասնաւոր ատենի մը առջեւ։ Ոստիկանութեան նախարարութիւնն այս առթիւ կատարուած քննութեանց տեղեկագիրը ղրկած է ըմպարապետի Դրան, որ յանձնած է զայնս զինուորական ատենին։

—Փարիզու մէջ դրամատեարց խումբ մը կազմուած է, որ մենաշնորհ պիտի խնդրէ Սէյանիկէն մինչեւ Հելլենական սահմանագլուխը երկաթուղի մը շինելու համար։ Կը յիշուի թէ Պ. Քառլա ևս այդ մենաշնորհը խնդրած էր եւ կայս. կառավարութիւնը ընդունած չէր առաջարկեալ պայմանները։ Փարիզու դրամատեարց խումբն, որ Պ. Քառլայէ աւելի բարեփոխեալ պայմաններ առաջարկած է, ի մօտոյ պիտի դիմէ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան։

—Պահէմ Գարուի սեղանաւորներէն մին երեք օրէ ի վեր անյայտ եղած է։ Հակառակ ամեն կողմ եղած խուզարկութեանց, ո՛ւր ըլլալն երեւան եղած չէ տակաւին։

—1890 յուլիս 12ին Սկիւտարի բորտոներուն ի Նպաստ տրուած նուագահանդէսին զուտ հասոյթն եղած է 225 օսմ. ոսկի, և ծախքն՝ 35 ոսկի 96 ղրուշ։ Հանդանակութեամբ հաւաքուած գումարն է 93 ոսկի և 126 ոսկի ալ գանձելի կը մնայ։ 1890 դեկտեմբեր 21ին Վսեմ. Մավրոճէնի փաշա նամակ մը ծանուցած է այդ նուագահանդիսի կազմակերպիչ Պ. Քոնձքիի թէ՝ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ՝ նուագահանդէսէն գոյացեալ ամբողջ գումարը պէտք է յանձնուի Սկիւտարի քաղաքապետութեան՝ տեղւոյն բորտոներուն բաշխուելու համար։

—Անգլիացի դիւանագէտ Սըր Ճօրճ Էրինքթը, մէկ քանի օրէ ի վեր Իզմիր կը գտնուի։

—Նախընթաց օր Պիրէոնէն Պոլսոյ նաւահանգիստն հասաւ անգլիական Լէտ զրոսանաւն։ Նաւապետ Վ. Հօպքինս։ Այս զրոսանաւ 186 ոտք երկայնութիւն ունի եւ 24 ոտք լայնութիւն։ տարողութիւնն է 206 86 թօնօ, և մեքենան 58 ձիու զօրութիւն ունի։ Զրօսանաւուն մէջ կը գտնուին Սրը Ռիչիրտ Պրաուն և իւր ընտանիք, և տասներկու ուրիշ ուղեւորներ։ Նաւաստեաց թիւն է 31։

Նոյնպէս երէկ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց Սէդրէտ անգլիական զրոսանաւն, որ Զմիւռնիայէն կուգայ։ Այս շքեղ զրոսանաւ 206 ոտք երկայնութիւն և 27 ոտք լայնութիւն ունի։ տարողութիւնն է 235 թօնօ և 26 նաւաստիք կան։ մեքենան 120 ձիու զօրութիւն ունի։ մէջը կը գտնուին եօթն ամերիկացի ուղեւորներ։

—Բէյթիի ընդհանուր Տնօրէն Պ. Օպուանօ, որ շաբաթ իրիկուն Եւրոպայէն մայրաքաղաքս վերադարձած էր, երէկ նոյն վարչութեան խորհրդական Հալիմ պէյի հետ Եմմական պաշտօնատունը գնաց եւ Բէյթիի վերաբերեալ գործոց վրայ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ նախարար Նազիֆ պէյի հետ։

—Անկից առաջ մայրաքաղաքս եկած ամերիկացի զօրավար մը Ներքին գործոց նախարարութեան յանձնած էր հազար Ֆրանք և ոսկի շքեղրամ մը, տրուելու համար վիրաբուժական արտասովոր գործողութիւն մը կատարող և գոհացուցիչ արդիւնք մը տուող բժշկին Արդ բժշկական վարժարանի արտաքին հիւանդութեանց ուսուցիչ դեր-տեղակալ Թայրէտտին պէյ այդ կարգի վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարած ըլլալով, բժշկական վերատեսչութիւնը հաղորդած է զայն Ներքին գործոց նախարարութեան։

—Երէկ գիշեր, ժամ 3ի միջոցները, ի Բերա, Թարլա-Պաշիի և Ֆէրիտիյէի միջեւ մեր տպարանի գործաւորներէն մին յարձակում մը կրեց երեք անծանօթ անձերէ՝ որք ժամացոյցը, 50 ղրուշ դրամն յափշտակելէ և դանակով մ'ալ մէջ կողը թեթեւապէս սկրթելէ յետոյ խոյս տուեր են։

ՀԵՌԱԴԻՐԱԼՈՒՄԻՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ, 13 ապրիլ։— Օլկա Ֆէոտորովնա մեծ դքսուհին գիշերը մեռաւ ի Խարքով։ (1839ին ծնած էր։ քոյր Պատէնի մեծ դուքսին։ ամուսնացեալ մեծ դուքս Միքայէլ Նիքոլայէվիչի (Կաւկասոյ նախկին Փոխարքային) հետ, մայր Միքայէլ Միքայէլովիչ մեծ դուքսի, որ վերջերս արտաքսեցաւ ռուս բանակէն։

ԼՈՆԴՈՆ, 13։ — Հնդկաստանի փոխարքային ուղղուած պաշտօնական հեռագրեր կ'ըսեն թէ՝ Մանիփորի ջարդէն խոյս տուող անգլիացի սպայ մը բացարձակ կուրանայ ապստամբաց պետին այն առարկութիւն թէ Անգլիացիք Մանիփորցիներուն հետ չարաչար վարուեր են, ընդհակառակն, այս վերջինք եղան նախայարձակ։

ՊԵԼԿՐԱՏ, 13։—Նրեսփոխանաց ժողովոյ փակումէն յառաջ Նախագահը կարդաց Միլան Թագաւորին խնամակալութեան ուղղած մէկ նամակն, յայտնող թէ երկրին հանդարտութեան համար ինք կ'ուզէ հեռանալ Սերբիայէն մինչեւ ցչափահասութիւն Ալէքսանդր Թագաւորի։ Նախագահն առաջարկեց շնորհակալութիւն յայտնել նախորդ Թագաւորին, և որոշեց հրաւիրել կառավարութիւնն որ ստիպէ զնեմեալի Թագուհին հետեւիլ Միլան Թագաւորի օրինակին։ Ի դէպս հիւանդութեան՝ ծնողք կրնան այցել իրենց որդւոյն։ Ցեռ երկար վիճաբանութեանց՝ ընդունուեցան այս առաջարկներ։ մի և նոյն վիճաբանութիւններ շարունակեցան երբ կարդացուեցաւ կառավարական այն ծրագիր որով Միլան Թագաւորին պետական գանձէն մէկ միլիոն ֆրանք կը տրուի, իբրեւ եռամեայ կանխիկ վճարում իւր տարեկան թոշակին։ Ծրագիրը քուէարկեցաւ փոքրիկ մեծամասնութեամբ, զի արդէն երեսփոխանաց մեծ մասը դուրս եկած էր։

ՓԱՐԻԶ, 13։—Կէս պաշտօնական զեկոյց մը կը հերքէ Թունքինէ առ Թագ տրուած լուրը թէ ծովակէզներու բազմաթիւ հրոսակներ երեւան ելեր են։ Ֆրանսական ընդհանուր գործակատարին հեռագիրներն ընդհակառակն կը հաստատեն թէ փոքրաւարէ ի վեր ընդհանուր կացութիւնն զգալապէս բարւոքած է։

—Այժերիայէն կ'իմացուի թէ մարախները մեծամեծ վնասներ հասուցեր են Ալժէրի և Քոնսթանթինի գաւառներուն մէջ։

ՄԻԼԱՆԻՈ, (Պաւիերա) 13։— Ֆրանչ Նոզէ Կայսրն աստ հասաւ։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ՀԵՂԱՓԽՈՒՆ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 2 Ապրիլ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱՊՐՈՒՄ

3 տոկոս Լոնդրայի վրայ	109 1/2
3 » Բաղդի »	18 2/2

Օսմանեան Քոնսոլիտ

[illegible]	20 33
[illegible] »	— —
[illegible]	20 60 1/2
[illegible] »	20 30
Թահսիլաթը Օսմանեան երկաթուղի	84 24
» » ժամ 5ին	84 19

ԸՆԹԱՑԻԿ ԳՈՒՄԱՐ

Փոխառութիւն	A Սերի	48 1/2
»	B »	24
»	C »	90 30 1/2

ԲԱՆԿԱՅԻՆ

Լոնդրէի դիմեփոխ	Լիրա	5 28
Քրեսի դիմեփոխ	Ֆր.	9 10
Ֆրանք աք Գոնս	»	6 6
Ֆրանք եվրոպէր	»	4 32
Ռուբլի	»	15 19
[illegible]	»	5 2 1/2
[illegible]	Ֆր.	76 3/8
Բանձնագրեր Լանտոնի	Գ. Կ.	161

ԸՆԹԱՑԻԿ ԳՈՒՄԱՐ

Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 18
Անգլիական ոսկի	»	110 12
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	108
Իտալիայի	»	90 15
Գրիվնայ	»	51 15
[illegible]	»	7 67
Մեճիտիէ (ասպրը)	»	108 14
[illegible]	»	102
Հինգնոց	»	1/2
Մեճիտիէ	»	99
Թաքիէ	»	17 20
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	»	7

ԻԶՄԻՐԻՆԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 13 Ապրիլ, ժամ 3 ելար 24 երեկոյ

Եգիպտական պարտք 3	4 90
» » 4 1/2 %	1 5 90
Օսմանեան [illegible]	19 05
Օսմանեան երկաթուղի	76
» Բէյթի բաժնեթուղթ	952 50
Պանք Ոսմանի	615
Սուէզեթ ժէտներալ	142 50
Ռիոթաթ Լիբանէ	785
Ռուսական Ռանթ 5 %	98 95
Հունգարական 6 %	455
Գրիսբիթէ թիւրք (1890)	421 25
Եգիպտական միացեալ	496 25
Ֆրանք աք Բարի	816 25
[illegible] արժէթուղթ	466 5
Ռիո Թինթօ	591 25
Թեռիսիոս	691 25
[illegible]	25 21

Լոնդոն, 13 Ապրիլ, ժամ 6 վայր — երեկոյ

Ռենտ [illegible]		96 5/16
» »	Սերի Դ.	18 7/8
» »	» Ե.	48 1/2
» »	» Բ.	24
» »	» Գ.	18 7/8
Փոխառութիւն 1877		— —
Պանք Օսմանի		14 1/3
Եգիպտական միացեալ (բնակիչէ)		98 5/16
» առանձ. (բրիվիլեժէ) 1890		94 1/8
Ռիո Թինթօ		23 7/16
Ջոհանեսպուրկ (փոխառ. Բանչլը)		102 3/4
Հինգնոց 5 %		89 1/2
Մեճիտիէ »		69 3/4
Ռուսական 1889		98 3/4
Փոխառութիւն Բարիզի վրայ		25 425

Վիեննա, 13 Ապրիլ, ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	36 10
» Բէյթի բաժնեթուղթ	161 75
Փոխ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Դ.

ՑԻՄԱՐԱՆՈՑ

Նախկին յիմարանոցք.—Բաղդատութիւն յիմարաց եւ հիւանդաց.—Պատճառ վերաշինութեան Ազգ. Հիւանդանոցի.—Շէնք յիմարանոցի.—Ցիմարաբոյժ բժիշկք եւ յիմա ապահք.—Դասակարգութիւն յիմարաց, անուանք եւ մաքրութիւն նոցա։

Կար ժամանակ՝ որ հիւանդաց պէս յիմարանոցք ևս խիստ խղճալի վիճակ մ'ունէին, նա մանաւանդ միջին դարու մէջ, յորում յիմարք կը պատժուէին մահապարտից ու շարագործաց պէս եւ կը վարուէին անոնց հետ բարբարոսաբար, սակայն շնորհիւ յիմարաբոյժ բժշկաց, յորս նշանաւոր եղան ի մէջ այլոց Բիւնէլ, Էսքիրոլու Ֆօվիլ եւ շնորհիւ արդի քաղաքակրթութեան՝ յիմարք այլեւս ո՛չ խարուակիզ կը լինին իբրեւ դիւահար, ո՛չ կը պաշտուին իբր բարերար ոգիք կամ մարգարէք, դադրեցան նոքա մեծամեծաց զբօսանաց առարկայ լինելէ, ո՛չ եւս կը թողուին իրենց թշուառութեանց մէջ հասարակաց գթութեան եւեթ ապաւինելով, ո՛չ ալ բանտերու մէջ կը գտնուին ի շարս մահապարտից, այլ ամէն կողմ անոնց թշուառութիւն ի գութ կը շարժէ գորովագութ սրտեր և ոչ ոք կը կառուցուին յիմարանոցք, ուր յիշեալ դժբաղդք իրենց դառն վիճակին յարմար խնամք կ'ընդունին։

Արդարեւ բարեգործական հաստատութեանց մէջ ամենէն աւելի գթութեան ու կարեկցութեան արժանի են յիմարանոցք. զի հիւանդք եւ որքք իրենց վիճակն այլոց հաղորդելով կը յանձնին պէտք եղած դեղն ու խնամքն ստանալ եւ հիւանդութիւնք մեծաւ մասամբ բուժելի են, հետեւաբար հիւանդք կրնան մխիթարիլ ընդհանուր բժշկութեան յուսով, բայց նոյնը չենք կրնար ըսել յիմարութեանց համար՝ որք դժբաղդաբար անբուժելի են յաճախ. բաց ասի, փոքրիկ տղայոց պէս յիմարք եւս չեն կարող իրենց անցեալ ու ներկայ վիճակին վրայ գոհացուցիչ կերպիւ տեղեկութիւններ տալ, վասն որոյ աւելի կը դժուարանայ վերահասու լինիլ անոնց վիճակին, ահա այսու պատճառաւ է որ յիմարանոցք հիւանդանոցներէն շատ ետքը բարեկարգիլ սկսեր են, յիմարք գրեթէ բոլորովին դատապարտեալ են իրենց կեանքն յիմարանոցաց մէջ կնքելու եւ բժշկեալք խիստ անշնչան բացառութիւն մը կը կազմեն. անշուշտ հիւանդաց վիճակն ալ արգահատանաց արժանի է. երբ ենթակայ եղած են սոսկալի անտիպ ու ցաւոց, բայց նոքա ամէն բանի յանձնառու կ'ելլայեն եթէ ապահով լինէին թէ այս ամէն ցաւք առժամանակեայ են, առ'ք անոնցմէ ամէն բան բայց բժշկութեան յուսոյն մի' դպիր. ուրեմն եպերելի է այն բժշկաց վարմունքն որք հիւանդութեան տիրուժելի լինելը նոյն իսկ հիւանդաց կը յայտնեն, կը կարծէ՞ք թէ յիմարք իրենց վիճակին վրայ գիտակցութիւն չունին, եթէ այնպէս լինի ի՞նչ բանի վերագրելու է անձասպանութիւններն՝ որք յաճախ տեղի կ'ունենան անոնց մէջ. աւելի ցաւալին կայ, քաղաքակրթութեան ազդեցութեամբ զգացումներն աւելի փափկանալով յիմարութիւնք օր ըստ օրէ կը շատանան նա մանաւանդ մեծ քաղաքաց և բարձր դասու մէջ. կարելի՞է ազատաց չգալարել եւ սրտի չյուզուիլ ի տես այն դժբաղդ էակաց՝ որք երբեմն ըստ բացատրութեան քաղցրաբան Եղիշէի «գրգռեալք եւ գգուեալք էին յիւրաքանչիւր ի բաստերունս եւ գահաւորակս, և որք ի մանկութենէ իւրեանց սնեալ էին ուղղովք զուարակաց եւ ամճոքք էրէոցս այժմ յիմարանոցաց վտտաղողք սրահներու մէջ կը դեգերին եւ յիմարաց յատկացեալ անհամ ու անլի կերակուրներով կը սնանին։

Պահ մը ի բաց թողունք ընդհանուր յիմարանոցներն եւ մեր ուշադրութիւն կեդրոնացնենք մեր ազգ. յիմարանոցի վրայ. անշուշտ գիտեն ընթերցողք հին յիմարանոցի անչուք եւ խարխուլ շէնքն, որ տակաւին կանգուն կը կենայ առ ոտս նորակառոյց հաստատութեան, բայց գիտե՞ն արդեօք թէ ո՛յք եղած են պատճառ մեր ազգ. Հիւանդանոցի վերաշինութեան, եթէ ըսեմ թէ յիմարներն եղած են, գուցէ պիտի զարմանաք, բայց ճշմարտութիւնն այս է։

Ազաքէն հիւանդանոցի շէնքին խարխուլ վիճակն միշտ զգալի կ'ընէր վերաշինութեան պէտքն, սակայն ինչպէս շատ մը ազգ. հաստատութեանց շինութեանց պէտքն ի վաղուց զգալի լինելով հանդերձ դարձեալ առջի վիճակի մէջ կը մնան, գուցէ հիւանդանոցն ալ նոյն վիճակի մէջ մնար ընդ երկար եթէ յիմարաց սրտաճմլտիկ կացութեան ի գութ եւ ի գորով չշարժէր արդի Պատ. Հոգաբարձութեան գթասիրտ ատենապետն որ ինքնաբերաբար կ'ուզէր ստանձնել յիմարանոցի վերաշինութեան ծախքն, երբ կը լսեն զայս հանգուցեալ Սերովբէ էֆէնտի Կիւլէնկեան եւ Տ. Կիւմիւշկիրտոն էֆ. փափաք կը յայտնեն ո՛չ միայն յիմարանոցի այլ ամբողջ հաստատութեան ի հիմանց կառուցման, ահա այսպէս յիմարք պատճառ կը լինին ո՛չ միայն յիմարանոցի, այլ նաեւ հիւանդանոցի, ծերանոցի, հիւրանոցի և թերեւս որբանոցի ալ վերաշինութեան, ուրեմն հարկ անհրաժեշտ է այժմ յիմարանոցի ո՛չ միայն շէնքն, այլ նաեւ նորա ներքին կազմակերպութիւն տնել քաղաքակրթութեան պահանջմանց համաձայն գրից մէջ. գոհացնելու համար ըստ ամենայնի թէ՛ բարերարներն և թէ՛ համայն ժողովուրդն, զի այսպիսի հաստատութիւնք դարերու եւեթ կրնան ծնունդ լինիլ։

Ցիմարանոցն պէտք է շինել քաղաքէն դուրս, օդասուն եւ ծովահայաց տեղ մը հեռի ժողովրէն եւ աղմկալից յայզերէ, որպէս զի յիմարք բնաւ աչքի առջեւ չունենան իրենց անցեալ տխուր վիճակն յիշեցնող առարկայներ, այլ փոխադրուած լինին բոլորովին ածածօթ վայր մը. ըստ որում ինչպէս սաստիկ հովերէ ալեկոծեալ նաւեր անբոյժ նաւահանգիստ կը փնտռեն, նոյնպէս ալ աշխարհային հոգերէ եւ չափազանց յուզումներէ խռնդ ու վաստակաբէկ մտքեր ամայի ու լռիկ տեղեր չունին իրենց բնական վիճակը վերըստին ստանալու համար. եւ ի՞նչ աւելի վեհաշուք եւ սքանչելի կրնայ լինիլ քան ընդարձակ դաշտի եւ լայնածաւալ ծովու տեսարանն։

Եթէ յիմարանոցը լինի երկտեղ և գրտնուի միեւնոյն շրջափակի հիւանդանոցի հետ, յայնժամ բաժանման աւելի մեծ կարեւորութիւն տալու է, վասն զի չատ մը փոխանցիկ հիւանդութիւններ՝ որք անպակաս կը լինին ի հիւանդանոց յիմարանոցի մէջ եւս կրնան տարածուիլ բաց ատի հիւանդութեանց պէս յիմարութիւնք ալ այլ և այլ դասակարգութեանց բաժնուած լինելով՝ ասոնց ամենուն համար սահմանելու է առանձին սրահներ և սենեակներ. տեսնուած են նորեկ յիմարք՝ որոց յիմարութիւնն ալ աւելի սաստկացեր է ի տես անդուսպ եւ անյոյս յիմարաց, մինչդեռ եթէ առանձին տեղ մը դրուած լինէին բոլորովին կրնային ապաքինիլ, բայց սոյն բաժանմունք պարտին լինիլ ըստ խորհրդոյ մի վկայեալ եւ փորձառու յիմարաբոյժ բժշկի, ապագայի մէջ միշտ ու անդադար փոփոխմանց եւ անօգուտ ստրչանաց տեղի չտալու համար։

Ցիմարապահք լինելու են համբերատար, գորավարիտ եւ խղճամիտ. տեսնուած է յաճախ որ կատաղի եւ անզուսպ յիմարք՝ աւելի դիւրաւ զսպուեր են քաղցրութեամբ քան խստութեամբ. յիմարք կը նմանին յամառ եւ երես եղած տղոց՝ որոց երբ բան մը արգիլին ալ աւելի կը կատղին եւ արգիլուած բանը դարձեալ կ'ընեն, իսկ երբ աւելի ներողամիտ եւ համբերատար գտնուին, դիւրաւ տեղի կուտան։

Ցիմարք մաքրութեան զգացումն կորսնցուցած լինելով, եթէ իրենց կամքին թողուին՝ շատ ադտոտ ու անմաքուր կը մնան, որոյ վասն անոնց մաքրութեան վերջին աստիճան հոգ եւ խնամք տանելու է, եթէ անգամմ'եւս մաքրութեան ու կարգապահութեան վարժուին, յետ այնորիկ մեքենաբար կը կատարեն։

Ցիմարաց սնունդն անբաւական լինելու չէ. տեսնուած են անխիղճ յիմարապահք որք յիմարաց չափաւոր եւ պարզ սնունդէն կորզելու յանգգնութիւն ունեցեր են. այսպիսի անտերութեանց տեղի չտալու համար պարտի գիշերապահ բժիշկն հսկել կերակրոց բաշխման միջոցին, նոյնպէս աչքէ անցնել գործածուելիք միսը, կաթն եւն. զի աշխարհիս վրայ միշտ անպակաս կը լինին անգութ եւ անխիղճ մարդիկ՝ սակայն խիստ հսկողութիւն եւ անաչառ քննութիւն կրնայ բոլոր զեղծմանց առաջքն առնուլ։

Վերեւ յիշեցինք թէ մեր Ազգ. Հիւանդանոցի վերաշինութեան պատճառն յիմարներն են եղած. եթէ թուեմ այժմ յիմարաց ու յիմարուհեաց ո՛չ միայն նախքան զվերաշինութիւն այլ և մինչեւ ցարդ մատուցած եւ յետ այսորիկ մատուցանելիք ծառայութիւններն, ալ աւելի պիտի զարմանաք։

Ցիմարք (ի հարկէ քաջառողջներն) կը կարեն ամբողջ հաստատութեան փայտն և կը կրեն պէտք եղած ջուրն, խոհանոցէն կերակուրներն կը փոխադրեն սրահներ, եղած է ժամանակ՝ որ կերակուրներն ալ իրենք պատրաստեր են մասամբ. սակայն փափաքելի է որ այլեւս չկրկնուի յիշեալ աննախանձելի վիճակ նոքա կ'օգնեն հերմակեղինաց լուացման, պարտէզի յարդարման եւ արտօրէից մշակման, նոյնպէս վերաշինութեան գործոյն կը ստարեն մեծապէս աշխատելով իրբեւ բանուոր, սոյն ֆիզիքական աշխատութիւնք նպաստաւոր եղած են ո՛չ միայն հիւանդանոցի բարեկարգութեան գործոյն մէջ ի մի բան վերաշինութեան գործն աւարտելու եւ ներքին վիճակն բարւոքելու համար մեծ պէտք կայ ո՛չ միայն Պատ. հոգաբարձութեան այլ նաեւ հմուտ ազգայնոց ալեյուռիեան։

Գատրգիւզ ՏՐ. Ղ. ՊԱԼԵԱՆ

ԲԱՌԴԻՐՔ

ԴԱՂՂԻԵՐԷՆ ՀԱՑԵՐԷՆ

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան բազմահմուտ անդամներէն Հայր Մանուէլ Քալունեայ երկասիրած «Արուեստից. Գիտութեանց և գեղեցիկ Դպրութեանց Բառգիրքն» որոն առաջին հատորը լոյս տեսած է արդէն, հետեւեալ Յառաջաբանը կը պարունակէ։

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Որպէս նաւապետ յետ բազում մրցելոյ ընդ ամէհի և խռովեալ ալիս ծովու եթէ հասանիցէ ողջամբ ի նաւահանգիստ, որպէսի ուրախութիւն լինի նմա մինչեւ մոռանալ զամենայն վիշտս վտանգի, և անոպատ խնդութեամբ հրաւիրել և զայրս ի հրճուանս։ Զնմանօրինակ կիրս հակառակամարտս յիս նկատեմ, զյուսահատութեան ի բուռն հարկանելս ի գործս, և անբաւ ցնծութեան ի կատարումն ածելս զնոյն Տեառն Լեւի օգնականութեամբ։ Զամն իրր քառասուն աշխատ լեալ ի գործս, հիմն զսա արկեալ ամենայն ուսումնական գրուածոցս, և յընթացս սորին գրեալ զՀամարողութիւն, զՀանրահաշիւ (անտիպ), զՑարրաբանութիւն երեսահատոր, որոյ ունիմ և զհամառօտութիւն անտիպ, զԲնաբանութիւն երկհատոր, զՄեքենականութիւն, զԱրուեստաբանութիւն, զԵրկրագործութիւն, զՄիզուաբանութիւն (անտիպ) և տակաւ զգիտական անուանս հաւաքեալ ի նոցուցեալ, և ուր ուրեմն եղեալ ի կարգի և յարդարեալ և ճոխացուցեալ ածեմ ի լոյս ի վայելս ուսումնասէրս ազգայնոց, իրբեւ սկիզբն և վախճան ամենայն գիտական երկասիրութեանց իմոց։ Առաջնորդինձ կարեալ գործոյս զԲառգիրքն Պուիլլէի. Դիքսիոնէրն և Աբրէվիէյ և Դեշէյնի Դիքսիոնէրն (Bouillet. Dictionnaire des Sciences, des Lettres et des Arts), զԲառգիրքն Պէշրէլէի (Bescherelle), զԲժշկական Բառգիրքն Լիթրէի (É. Littré) զնորատիպ Բառգիրքն երկրագործութեան Պարրալի (J. A. Barral), զնորատիպ Բառգիրքն տարրաբանութեան Էմիլ Պուանի (Emile Bouânt), յորոց արկեալ և զայլ բազում մատեանս ազգային և այլազգիս՝ որք կարեին օգնան ինչ մատուցանել ի կատարելութիւն և ի բովանդակութիւն գործոյս։

Թէ քանի՞ ծանր և յուսաբեկ աշխատութեանց հարկ եղեւ ինձ մաքառել և յաղթանակել, աւելորդ է ինձ ասա երկայնաբանել. մտացի ընթերցողք կարեն յինքեանց իսկ դատաստան առնել յակն արկանելով ի վաստակս։ Ո՛ւնչափ ծանր էր գործն եւ ստուարակարկառ, մինչեւ ծանել յիս բազում անգամ խորհրդոց ձեռնթափ լինելոյ, թէ չեին յիս խորարմատ հաստատեալ ի հոգւոյ բանք Վիրգիլեայ, «Երթ ուստանդի յոգնեաց մէր ջան»։ Եւ այսոցիկ գժուարութեանց պատճառք նախ այն, զի ոչ գիտոյ եւեթ նիւթոյն են բանք, այլ բազում և ազգի ազգի գիտութեանց եւ արուեստից եւ բանասիրականաց, որոց պարտ էր ըստ կարի ներկուռ լինել եւ հմուտ, եւ յայն արկանել նոցուն մատանս, զի մարթիցի տալ անսայթաք զբացատրութիւնս անուանց։ Երկրորդ, զի ամենեանս բարբառ թէպէտ ճոխ եւ բազմահարուստ, այլ հնութեամբ իւրով ազքատ է յարդի գիտական բառից որք օր ըստ օրէ առաւելուն ըստ ծաղկել գիտութեանց, յորոց բազումք են վերջին դարուց եւ ժամանակաց ծնունդ, մինչեւ կոչել զերկոսին վերջին դարս զուրթեւտաներորդ եւ զնիւտաներորդ, դարք գիտութեանց եւ մեքենական արուեստից։ Եւ զի ոչ գոն ի մեզ լիովին մատեանք ամենայն գիտութեանց եւ արուեստից յորոց մարթ իցէ հաւաքել զբառսն, վասն որոյ հարկ եղեւ ինձ արօրագրել ինքնին միայնակ զանմշակ եւ զկորդ դաշտ գիտութեանց վերջին ժամանակաց, դէթ զմեծ մասն, եւ անխոնջ վաստակովք եւ քրտամբ բուսուցանել զաղդի ազդի գիտութեանց զծաղիկս, եւ պանծալի կացուցանել յայդմ մասին զբարբառ մեր զի մի' վերջացեալ գտանիցի յայդմիկ ի նորոց լեզուաց։ Բայց եւ զայս արժան համարիմ խոստովանել, զի ոչ սակաւ սատար եղեն գործոյս եւ յայլոց յառաջագոյն քան զիս եղելոց վաստակք, որպիսիք են Հայկազեան Բառգիրքն երկհատոր, Զախչախեան Բառգիրքն հայ-իտալական, Բառգիրքն Հօր Արսենի Բագրատունւոյ, անտիպ, եւ այլք այդպիսիք, որոց փառք անկապտելիք են, հանդերձ իւրեանց թերութեամբք։

Զկարմութիւն նորանոր անուանց, որպէս քաջ իսկ տեսանեն որք միանգամ յայն արկանեն ի սա, ոչ մուրացածոյիւ ի յունէ կամ ի լատինէ ընկալեալ եւ խճողեալ է իմ զբարբառ մեր, որպէս արարեալ են Եւրոպացիք, այլ զնոյնս յաճախ թարգմանարար յեղեալ ի հայ, բաց յանուանց որոց սկիզբն իցէ յատուկ։ Զի լատինասերունդ բարբառք ի մայրն իւրեանց դիմեալք՝ ի յոյն եւ ի լատին, անտի առնուն զոր ինչ պէտք են ինքեանց, եւ բարդեն եւ կազմեն նորանոր անուանս ըստ յատկութեան իրաց եւ բուսոյ բարուց։ այլ մերս բարբառ գոլով մայրենի եւ օտար ի նոցունց, եւ իւրով ճոխութեամբ եւ ընտել եւ ճապուկ հանդամանօք ի բարդութիւնս չկարօտի իմիք։ Եւ այս մեծ պարծանք լեզուիս։ Ապաքէն ոչ սակաւ բառք առ ի նախնեաց դատանին Բնական պատմութեան, զբուսոց ասեմ, զկենդանեաց և զանց։ Նոյնպէս են բառք յոլովք չափաբերականք, իմաստասիրականք, ճարտասանականք և բժշկականք։ Բայց զայս կանխեմ այժմէն ասել, զի նախնիք մեր ի թարգմանութիւնս Սուրբ Գրոց որպէս եւ այլոց մատենից ուրեք ուրեք զմի և զնոյն անուն ծառոյ, կենդանւոյ եւ ական թարգմանեն ի յունէ պէսպէս օրինակաւ ի հայումս՝ տալով զանազան անուանս։ որով կամ զաղխութիւն իւրեանց խոստովանին, ոչ կարելով ճշգդել զանուանս։ և կամ որպէս քաջ իսկ ասէր ոմն յարդի ընտիր մատենագրաց, զԲուրասանացն ասեմ զԳրիչ, եթէ նախնիք ի թարգմանութիւնս իւրեանց ոչ պէտ անձին արարեալ են զդ իտնական անուանց, եւ այնու ոչինչ ոչ մեղուցեալ։ զի Սուրբ գիրք ոչ են մատեան բնական գիտութեանց, ուր հարկ է ճշդել զանուանս իրաց։ ի սա յաւելումս և զայս, զի թարգմանիչ Սուրբ Գրոց ոչ եղեւ մի անձն, այլ բազումք։ վասն որոյ եւ բազմալեզուակ խմացուած գիտական անուանց ըստ գիտութեան առն իւրաքանչիւր։ ի հաստատութիւն ասացելոցս ածել զրջապատդ խուսարը։ Պատուհանին առիւծ նստած կը գիտէի այն անապատն մեծութեան որ ուրուականի մը պէս ամէն բանէրու վրայ կը ճնշէր, և որու մէջ հոնտ'ուն, կը նշմարուէին լուսոյ ցիրուցան նշոյլներ որոնք բեւեռի մը պէս խաւարը ծակելով կուգային երենց ցոլքը թողուլ պատուհանիս ապակւոյն վրայ,

Ցխրութեան անբացատրելի հոսանք մը կը պատէր տակաւ միտքս ու հոգիս։

Ընկղման անյատակ անդնդի մը մէջ զոր մտածում կ'անուանեն, կը զգամի չուրջս էութեան բացակայութիւնն և հակառակ ամէն խուսափական ճիգերուս կը մխրճէի, կը խրէի այդ անէական ու ցուրտ անդնդին խորը եւ սիրտս կը հնձկլտար տխրութիւնէն ինչպէս պատուհանիս դիմացի լրտերը կը գողդոջէին աղջամղոց անկշռելի ծանրութեան ներքեւ։

Երեւակայութեան չափազանց բորբոքումէն թմրութիւն մը կը սկսէը ջղերուս մէջ տարածուիլ և ակամայ կը գոցէի աչքերս։ Գնանալու անոյշ տենչանքէն բռնուած այլեւս չէի կարող նստիլ պատուհանին առջեւ և մեծ հաճոյքով կը նետուէի անկողնոյս մէջ ագռաւելու համար այս ճիւաղէն —մտածումէն— որ այնքան յուզած էր զիս և որ ուղեղս կը կրծէր։

Գիշերուան սեւ թեւերուն պէս անհուն ու անթափանց օրմեր կը գծէին շէնքի մը սահմաններն որոր հիմերն օդի չամանդաղներուն վրայ դրուած էին։ Գերազանց սեւ գոմեով կամար մը հանքային ածուխի ցոլքերով կը փղփղէր այդ առեղծուածային շէնքին վերեւ։ Մթնոլորտը դատարկ էր հոն, բոլորովին դատարկ, մեռնող մարդու մը սրտին պէս դատարկ։ Որմերէն բարձրացող ծուխն կը տարածուէր անհուն շէնքին մէջ որ թափանցիկ քողին ներքեւ կը ծածկուէին օդին մէջ պատուհող կանթեղի պէս լուսաւոր կայծեր։ Շէնքը դրսի կողմէն պաշարուած էր անդընդոց մռնչող ալքերով, ինչպէս կղզի մը ընդ մէջ ծովուն ամէհի կոհակաց։

Բնութեան մոգիչ ազդեցութեամբն փոխադրուած էի այդ շէնքին մէջ ուր խօլական երեւոյթով մէկը ինձ հրաւէր կը կարդար որպէս զի իրեն հետեւիմ այդ շէնքին մէջ, որու ամէն կողմերն պիտի առաջնորդեր զիս, և ամէն ինչ որ ինձ անհասկանալի թուէին զայնս պիտի պարզէր։ Գերազանց հրապոյր մը կար անոր խօսքերուն մէջ, և իր ձայնն սիրականի մը ձայնէն աւելի քաղցր կը հնչէր ականջիս։ գաղտնի մոգութիւն մը կար այդ էակի խօսքերուն մէջ։ Այլեւս հմայուած էի և ակամայ սկսայ քայլերս անոր ետեւէն ուղղել։

Ուրերն տակաւ իրարմէ կը հեռանային և կամարն հետզհետէ կը վերանար, քանի որ առաջնորդիս հետ կը յառաջանային այդ շէնքի մէջ. Մարդոց ամբոխն շէնքի տախտակամածին վրայէն կը սուրար. այլ չկար ոչ մի ձայն. կատարեա՛լ լռութիւն, անէութիւ՛ն մը ձայներու. Ի՞նչ սիրալի բան էր այդ լռութիւնը որ կոյս կենդանական ամէն ադմուկներէ, միահեծան կը թաղաւորէր հոն, մթնոլորտին մէջ կախուած։

Աչքերս թռթռփած իրենց երբեմնի մթութիւնը, անչափելի վայրերէ հեռու գտնուած առարկաները որոշակի կը տեսնէին. տակաւ երթալով շուրջս գտնուած առարկաներն ա՛նքան հեռացան որ տարածութեան մուխին մէջ ցնցելով աներեւութացան. կամարն ալ հետզհետէ կորսնցնելով իր սեւութիւնն հոլանի երկնքի մը պէս կապոյտ գոյնով պարզուեցաւ մեր դիմաց։ Բանի կը յառաջանայինք տեսարաններն ալ անքան աւելի զարմանահրաշ կերպով կը փոխուէին։ Առաջնորդս միշտ կը խօսէր և կը գոհացնէր իմ ամէն հետաքրքրութիւններս։ Միտքս հմայուած ու պաշարուած բոլորովին տեսածներէս, անճառ հեշտութեամբ մը կը հետեւի առաջնորդիս։ Ա՛լ վերահասու եղած էի այն ամէն գաղտնեաց որոնցմով մարդիկ իրենց ուզեղն կը մաշեցնեն։

Արժուի թեւէն աւելի արագ, երեւակայութենէն աւելի պայծիկ կը յառաջանայինք սոյն մեծ-Լաբիւրինթոսին մէջ։

Առաջնորդս որ այնքան հեռաւորութիւններ ճեղքած էր այդ առեղծուածային շէնքին մէջ և անոր դաղտնիքներուն վերահասու եղած, սարսափի յանկարծական ոստմամբ մը կենալով, ցոյց տուաւ ինձ շարունակութիւնն որմերուն, կամարին և այն ամէն բաներուն, որք սատանի իժախրաիւ մազերուն պէս սեւ ծուխով մը կը ցնդէին յատակեանական այդ տարածութեան մէջ, ուր ամէն ինչ մը ղձաւանջի մը զարհուրանքն ունէին, ուր ամէն ինչ կար բաց ի կեանքէն։ Աւելի հետաքրքրուած առաջնորդիս սարսափէն կը հարցապնդէի զինքն սոյն-գերբնական տեսարանին առջեւ և զինքը կը մեղադրէի իր ընթացքին համար։ Առաջնորդս սկսած էր ետ դարձնել քայլերն և երթալ հո՛ն ուսկից մեկնած էինք միասին։

Ցաւրա սարսուռ մը ամբողջ էութիւնս պաշարեց։ կ'ուզէի դարձեալ հետեւիլ առաջնորդիս, բայց ծունկերս կը կը-լծանէին, և մանաւանդ կը զգայի թէ ամբողջ հուբլիներու բանակ մը զիս բռնած էին... Քիչ ատենուան մէջ առաջնորդս տեսիլքի մը պէս աներեւութացած էր զիս առանձին ձգելով հո՛ն, անդնդոց եզրը, գերեզմանաց ընդ մէջ։ Գրեթէ զդայազրկ գետինը սարսռուցեալ խոնջած ուղեւորի մը պէս, հո՛ն ուր զարհուրանքով առաջնորդս ցոյց տուած էր ինձ, հո՛ն ուր կը վերջանար կեանքն, ամէն ինչ, եւ ուր կը սկսէր անդնդոց սիրը։

Կը զգայի թէ ինձմէ բան մը կը-պակէր։ կեանքն էր որ չիջանէր յիս, երբ կը լսէի անդնդի ալուցը մէջ հազար ու հազար մարդոց գոռումն պէս հայհոյներ և մանաւանդ երբ կը լսէի անոնց մէջէն որոտման պէս ձայն մը որ անդունդներն կը գղրդեր։

«Խեղճ յիսաբ, ինչո՞ւ հրապուրուեցար քու առաջնորդիդ, Գիքսիոնէրն, «քաղցր ու հմայիչ խօսքերէն և հեւ-«տեւեցար նմա մինչեւ հոս, ուր զքեզ «լլկից նա ապօրէն կենդանի մը պէս և «այժմ նորածին երեխայի մը կցկտուր «հեծկլտանքովը կուլաս։ Դո՛ւ որ յան-«դգնեցար եղծանել սոյն շէնքի, որ-«եպէտի գունդերուն կոյս անտառներն «և ուղեցիր աւելի յառաջ խիզախել «ահա հոս պիտի սառի քու սիրտդ, «ինչպէս ծիծառնիկը կը սառի ձմեռ-«ուան ամեհի բուքերուն մէջ։ Ան-«դարձ է քու կորուստդ, ինչպէս ան-«դարձ է Արարչութիւնն ալ։»

Աչքերս մթնցած էին ի տես իժերու այն բազմութիւն գլուխներուն որք անդնդոց մէջ կը լողային։ Լեզուս կապարեայ զանգուած մը փոխուած էր բերանս մէջ և կարելի չէր ինձ այլեւս գեանէն վեր ելլել։ ողջ թաղուած մարդու մը զգայնութեանցը մէջ կորսուած էի ուրկէ ազատելու համար ամէն ջանք կ'ընէի։ Մահը զիս սեղմած էր իւր ոսկորէ բազուկներուն մէջ, ուրկէ փոսփորային լուսեր կ'ելլէին. կեանքս կը խորտակէր....

... Զարհուրանց անկանոն հեւքով մը արթնցայ։ Ցակաւին մթութիւնը կը սողսկէր երկրի ընդերաց վրայ։ Պատուհանիս դիմացը միշտ կը վառէին լուսերն, և ասդղերն ալ կը նայէին իրենց սաբակի ծակերէն։

Բնութեան մէջ խորտակիչ միօրինակութեամբ մը միշտ կը շարունակուէին առջի գիշերուան տեսածներս, և միայն ես էի, ե՛ս որ այդպէս կը մատնուէի զարհուրելի մղձաւանջներու և տխուր մտածութեանց։

* * *

ՏՕԲԹԷՕՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԴԱՐՄԱՆ

ուղեղի, ողնածուծի եւ բովանդակ ջղային դրութեան վերաբերեալ ախտից

Ամէն օր. յետ կիսաւուր 23
Ի Բերա Պէքեար փողոց Թիւ 9

Ա. Զ Դ

ԹՕՄԱՍ ՈՒԻԼՍՆ ԵՒ ԸՆԿ. ՇՈՒԴԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Եկեղ. չոգենաւուն նաւապետ Մուր, Մարէնս չոգենաւուն տեղ, ընդհանուր վաճառքով երեկ Հըլէն ատ հասաւ։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Կիրիտ Ֆըրդասը իշխուն մէմհուր Նիւմանէսի վեճէրէ օլմադ վէ մահալինտէ թէսլիմ իտիլմէք վէ էսմանը Ֆըրդանին Սէլանիկ վիլայէթինէ մուհավվէլ թաղսիսաթընտան թէսվիլէ դըլընմադ իւզրէ միւպարեա օլունաճադ օլան տօգուզ եիւզ պին դըլէ տագիգին վէ իւչ եիւզ տօգսան պին դըլէ չայրին նիսանը բուսինին իւչինճի չարչէնպէհ կիւնին գարբը գաթիսի վէրիլէճէկի վէ իրթէսի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլի գապալ օլունաճաղը ճիհէթլէ իլմասընա թալիպ օլանլարըն մադ ամը Սէրասկէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

2 Նիսան 1891	947
Նո. 39	1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼՐԻ

Ինչաթը ասքէրիյէ իչիւն մէվգէի միւնագասատ գօնուլան էլի պին ատէտ Մարսիլիանին քիսար քարօլ թալա քիրէմիտինին նիհանին եէտին-ճի բաղար կիւնիւ գարբը գաթիսի վէ իրթէսի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլի գիւնիւ օլտուղնտան թալիպ օլանլարըն ինչաթը ասքէրիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

1 Նիսան 1891	146
Նո. 38	2—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

15

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՑ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՑՔ 1889 ՏԱՐԻՈՑ 2,170,355

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՑՔ 1889 ՏԱՐԻՈՑ 989,400

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ Հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բաւական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար ձիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեանն, միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած Գումարին 20,000,000 *Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։*

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՑՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 կ՝ սենեակներն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։*

ՄՕՐՔԻՍՕԼ
DE CHAPOTEAUT
ՇԱԲՕԹՕԻ ՄՕՐԻՒՕԼԸ

ՄՕՐԻՒՕԼԸ կը ներկայացնէ զուտ մորու ձկան իւղի բոլոր կարմկան սկզբունքները, բացի իւղային հնոգամանքէ։ Ամէն մարդ գիտէ մորու ձկան իւղի անպատեհութիւնները, ճաշակի և հոտոտելոց անախորժ է և շատ անգամ անմարսելի ու փորհարուածութիւն տուող։ ՄՕՐԻՒՕԼով բոլոր այս անպատեհութիւնք կ'անհետանին, և այսօր քաղաքային և գիւղական հիւանդանոցներու և անկելանոցներու մէջ բժիշկները չափազանց ուրախ են ունենալով Մ՝Բիւնօլը, զեղ մը որ սխրժակը կը զօրացնէ, որ հիւծախտաւոր ոգիներու դէմ քին կուտայ բնական կորսուած գոյնը, որ կը բուժէ հազը և գիշերային քրտինքը, և հիւանդին կը շնորհէ ուժի և բարեկեցութեան աճումի։ ՄՕՐԻՒՕԼԸ ապայոց ևս կը տրուի առանց դժուարութեան, իսկայն կը բարեխիղճ կոչուն այն անանց օրք յաճախակի հարցուածներու ենթակայ են։ ՄՕՐԻՒՕԼԸ ամենէն չնմանիր մորու ձուկ բուսած մղուած քենուն։ պտղի կրար գնուիկներու մէջ գրուած է։ Իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ թեռ մորու ձկան իւղի ծանրութեան 25 անգամը, թիշիկները կը ուտուն այս դեղահարը գործնական սկզբանց ամենէն ճոխը։

Կեդրոնատեղին ի Բարիզ, Ռ. Իվիէն փողոց, Թ. 8

SANTAL DE MIDY

ԴԵՂԱԳՈՒՐԸ Ի ՓԱՐԻԶ

Պէտք չի թողուր ՔՈՒԱՊԷ, ՓԻԼՊԷՊԷ, կազդուրիչ Հոդուածներու։ Կը բժշկէ 48 ժամուան մէջ տարբերութիւն հիւանդութիւններու —մէն մի դեղահատ կը կրէ այդ անունը սեւ տառերով։

MIDY

Բարիզ, 8 Ռ Իվիէն փողոց, 8։

ԿՈՒՏՐՕՆ ՎԻՐԻՆ

ՇՔԱԴՐԱՄ ստացած 1883ի Ամստերտամի միջազգային ցուցահանդէսին և 1889ի Բարիզի Տիեզերական ցուցահանդէսին։

ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՀԻՒԹ

խայծդանի, որուն իւրաքանչիւր էտրէլ յատկութիւնները կը պարունակէ, մինչդեռ խայծդանի փոս պատրաստութիւնք կոստրդն Վէրին հոսն ու համը միայն թիշ մը ունին։ Այս խայծդանի մէկ չափը՝ պատրիճի մը (էքսթրաքթ) բոլոր ազդեցութիւնը կ'ընէ։ Սակայն կարելի է օրը մինչեւ 20 Հմ կոստրդն Վէրն առնուլ առանց վնասուելու, մինչդեռ խայծդանի քան պատրիճք ազեաց վտանգաւոր դղրդումմ մը յառաջ կը բերեն։

Անհամեմատ օրէնք ապրեցնել և ծծողաթոթ խայծդանի օրէնք ունի պարբերաբերիներէ, ԿՈՒՏՐՕՆ Վիրինի հեղուկը կը ծախուի սրուակով, մէկ ու կէս ֆրանքի։ 20 լիտր ջուրի հետ խառնուելու բաւականաչափ։ Աւելի մեծ սրուակները 2½ ֆրանքի։ 239

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱԼՈՒԱՆԴ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն՝ փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

ՀԱՆՔԱՋՐՈՑ ԵՂԱՆԱԿ

PASTILLES DIGESTIVES.—Այս հաբերները Վիշիի մէջ պարունակուած են Ջերմուկներէն հան աղով, ախորժահամ են և ապահով դարման մ'են դիւրամարսելիութեան դէմ։

SELS de VICHY pour BAINS.—Այն առձանց համար որք չեն կրնար Վիշի երթալ։

Կեղծէն զգուշանալու համար, ստի դեղերու և չիշերու վրայ պահանջել ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրոշմը։ Կը գտնուի դեղագործական Անգլիական մթերանոցն և Պոլսոյ բոլոր դեղագործաց քով։ 2203

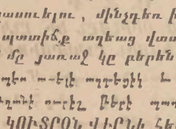

ՄՈՍ

ՇՈՒՇԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԷԼԷԲՈՒԷ և Մ՝ԷՔՐԷ-ԿՈՒԼ ՓՈՂՈՑ ԲԱՆԵՂ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ
Քանքրուս	4200	Սիֆիլիս	3000
Ֆերոս	4000	Զարտրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէրէիտա	3000
Սէսսարդրա	3250	Սէրա	3000
Թիգա	3250	Լագիւս	800
Մարեսալա	3250	Օլիմպա	800
Մարիսթիս	3250	Սէտել	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուլիմոլ խան
ՃԼՕՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

14 31, Ճէյմս Սգրիդ Լիվրբուլ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿԱՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ—Վիրջին գոտ և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՍԻՒՆԱԿ ԴԵՂՄԱՆՆ է որ մինչեւ յարդ գտնուած է, կատարեալ բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անգամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առձական կարգութեան վարակաս կորուստ, եւ առձական յիշերու կորուստն յառաջեկած ամէն գործարանական խանգարում։

Ոչ բուժ գիտարարամարութիւնը, ջղային եւ որթի հիւանդութիւնները, լեպրի եւ հրիամանց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները, ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապառամ։ կը կասեցուին կենսական յիշերու ուժ է կորուստ որ յառաջ եկած է ուեւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ ասոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական եւ մնայուն է Մեկամատուութեան ազդեցութեան եւ սխրանիրք կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային դեղագործութիւն կ'տեղծէ, արեան մէջ մանրանիով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գործարանութիւնն է։ Առձական կորովը կը կենդանացուցէ մարդկային ամէնէն դժուարեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տարալ հուժկու եւ առաջ առողջութիւնն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Անարատ է, կը զգե եւ կը ճոխանէ արիւնն եւ նոր առաջութիւն մ՝ կուտայ ուղեղին, ջղային գրգռութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գոր ծածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային գրգռութեան եւ մտաւորական տարաբերութեանց դադարումն եւ կորուստներուն յաւելումն եւ բարբերութեան զարգացումն մը որ վարժութիւնն հիւանդը չատուց ի վեր։ Բարդութիւնը փարանոդուած է։ Ախորժակը հրապարակ կերպով կ'աւելնայ։ Ուժով պարտանը կանանաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը յլենի հանդարտ եւ կապդուրիչ։ Գլխուոր կ'սկսի լենալ։ շրմունքը կը դանուարին, տչերը ջղուն կը լլենին, մորթը պայծառ եւ առողջ գոյն մը կ'առնու, մարդը գրի կ'առանան։

Զգուշացիր ասոր նմանութիւններն է։ Տոքթոր Լալոյի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է մանր դիրքերուն մէջ որ. բրիտանական կառավարութեան գրասէր կը կրեն սա բառերով Dr. Laiors' Phosphodyne, London, England. Ամէն փոքրագոյնս։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ է ծ ազդարարիչ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծել։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչի քով,
2214 Ը՝. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԴԱՐՈՒԱՆԱՆ
Ամերիկեան Ընդհանուր Միջնորդ Վարչատ պահանջոցին քով, կայսրական Թրամաէէրից, 95 եւ 97։

ԲԱԹՐԻՕԹԻՔ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
PATRIOTIC Life and fire assurance Company
Հիմնեալ ի 1824

Դրամագլուխ	Անգլ. Ոսկի	1,500,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	121,984
Պահեստի դրամ	» »	250,000

Սոյն ընկերութիւնը դիւրամատչելի պայմաններով ամէն չէնք, կարասիք և ապրանք հրդեհի վնասուց դէմ կ'ապահովագրէ։

Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ
ԱԼՖՐԻԴ ՀՕՖՄԱՆ

Ապահովագրութեանց և այլ տեղեկութեանց համար դիմել առ
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղի տեսուչ
ՄԻՀՐԱՆ Ց. ՍԱՐԵԱՆ
Գործակալ Ազգանվէրական Ընկերութիւնց
Սթամպոլ, Պաղչէ-Գարաբ Թիւ 27, մաքսատան դիմաց։ 19

ՇՆԱՔԱՐԳԵԼ

ՍԻՐՕ ԲՈՆՈՒԻԼ ՈՒԴՈՂԻ ՀԱՐՈՒՈՒԹ

նոյն հետայն կը հանդարտին, կը բժշկուին ԼԵՎԱՍԷՕՐԻ ԹՈՂՈՎԱՆՆԵՐՈՎ Լեվասէօրի անունը պատանչել տուփին վրայ (3 ֆրանք)։ Ներքնատեղի Դեղ. ՌՈՍԻՒԼ, 26, Մոնե փողոց, Բարիզ։ Ի Կ. Պոլիս Ֆէրիզի և ընկ., դեղավաճառք, և ամէն լաւ դեղաւանները։ 2218

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԻՔ

Երբեմն Ամբէլ, Կ. Պոլսոյ և Օսմանլի Դիւանաթոմարներ

Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ
Ազգանոս	2000	Ֆլամինկո	1600	Բալերմոն	3200
Անմեր	3000	Կալիլեօ	5500	Բանտեր	1700
Աբօլիս	5500	Կիրանոս	2200	Բլանէօ	1500
Արիս	2000	Կոզը	1800	Բօլս	1000
Աբիսոգոս	4000	Կրոսոս	2200	Փուրիդ	2800
Պասանոս	3000	Լիրս	2000	Բիանթոս	4400
Պորսոմիս	220	Լիսուլկա	3000	Բիանդրոս	3200
Պրամս	2000	Լիմոսոս	7000	Լոլոս	3000
Պրիֆոսոս	8800	Հոսմեր	1200	Բոմնս	3500
Գէլրս	26 0	Լանկա	5000	Բոլոսիս	3500
Գալիրոս	2500	Ճիմոս	2300	Պարէնոս	4000
Գամիս	2100	Քէլեոս	2000	Սանդիանս	8200
Գաղս	2000	Քալրիմոս	4200	Սարիս	2000
Գոմս	2700	Քոմիս	2200	Սիլիս	2000
Զիբակս	5000	Լէս	2000	Սորէնոս	4300
Գլիս	4 00	Լիբանոս	4500	Թ Ուրիոն	3000
Գոլոբասս	3400	Լիմոնս	3000	Թուրոս	1200
Տիգս	2500	ալմ	1500	Թոլիոս	2800
Տօմիս	2500	Մարէնկս	4800	Թորբիոս	900
Տուրս	4800	Մարդեզլս	6500	Ուրպիս	5000
Տրաբս	2100	Մրիս	2000	Վոլիանուիս	5000
Էսպանոս	2 00	Մուրիս	8100	Բէնս	3600
Էլեօրասս	3000	Նէս	2000	Զէ-գրա	1000
Լիբիրթոս	3200	Օրլանոս	3000	Տիմարիոս	200
Տրամիս	2600	Օթելլս	5000	Բրոգս	200
Ֆաբրեան	800	Դրանս	4 00	Զէրս	140
Ֆեսս	700	Օգէս	2000	Ս՝ օսբրիթս	120
Էմիլիոն Մոնարք					8000
Բերժիրն Մոնարք					8000
Լէրիրն Մոնարք					8100

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒՅՏ
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա

7

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐՈՒԹ

Շաբթուան երեքեւկուքիւնք

Օր	ապրիլ	ԺՄ. Ը.Ե.	Երբ՝ մեկնի	տեղը	ընթեռնու
Բշ.	1/13		Եր.	Օտեսա	
Գշ.	2 14	5 Եր.	Աղեքսանդրիա		
Դշ.	3,15	10 Առ.	Անատոլու		
Դշ.	3 15	10 Առ.	Սեվաստոպոլ		
Եշ.	4,16	2 Եր.	Օտեսա		

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչ Գարաբ։ 10

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆԱՒՈՒՑ

Որ ամէն երկու անգամ կը բռնեն Լիվերբուլի և Ամերիկայի։

Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ
Ումբրիա	7718	Գասպանիա	4845
Էդրուրիա	7715	Պոմերիա	4531
Հրվիա	7391	Սամարիա	3574
Լուսանիա	7268	Պարսիա	2403
Հանանիա	5587	Ադրիա	2393
Սկիթիանիա	5517	Արարատ	2166
Կալիա	4809	Թարսիա	2246
Սիրիա	4557	Բալտիրա	2144
Սվեբիա	2148	Թրինիտատ	899
Գէնար	1876	Մորագդա	1855
Շերոլուրկ	1614		

Ամէնս չոգենաւք Լիվերբուլ ասա կ՝ըսպասուի դէպի 23 ամսոյս։

Դիմել առ Թոմաս Ջ. Ճոլի էրգիմոտ
Thomas C. Joly
Թիւ 1, Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան, Ղալաթիա
17

Ատամատեր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՈՊԱՐԱՆԱՏԻՆ ԸՐԵՆԻՆ Ի ԼՈՒԳԱՐՈՒ

ՅՕԴԱՑԱՒԸ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ՁԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒԺԻԼ ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Շ. ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ ԼԷՊՏ Ազգ հատիկները, փոքր քանակութեամբ առնուելով, քիչ ատենուան մէջ կ'անհետացնեն աւարդն և քարը (մէղին հետ մէկտեղ քշուող միւս անլուծելի նիւթերն ալ)։ Ասով է որ այնչափ ազդեցիկ են վերոյիշեալ հիւանդութեանց դէմ։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։ 2218

ՄՐՏԻԼԻ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ

ԲԱԼԽԱՐԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱԶՈՒ. ՆՈՐԱԳՈՅՆ

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Ներսկան ընկած մազերուն գոյն, վերնիճ ու գեղկուտայ։ Կը նորոգէ անոր կեանքը, դյոր և աճումը։ Վախու թեռիր շուտ մը աներևոյթ կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

"Մէկ շիշը կը բաւէ։" Լայդ փորձը ունեցան ամենքը որոնց Մրտիրգուհոյ մազերը իրենց բնական գոյնին դարձան, և ճաստատ տեղերը մազով ծածկու եղան, Դերի չէ, և ամենեին դեռն մը չըներ։ Լսէ որ կ'ուզես թարմ մազ ունենալ և բոլոր կենդանի մէջ ապահել, առանց ուշանալու. շիշ մը ստացիր ապէն Ա. Ա. Ալլենի Հանուշ Գոյնոնոն Խաղ Նորոգողին։ (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row).

Ներկայիս Խարիզ ու Լիոն Ֆոր։ Կարվաճառքի ամեն տարածքներու։ Ուրիշ գրեթէ դեղագործներու քով։

Մեծաքանակ վաճառում Պոլիս Բ. և Հ. Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը եէնի ճամի փողոց Թ. 18 և ի Ղալաթիա Ելիքսիք քաղաքրքրվ Էմոն Բարուանայի քով։

Փոքրաքանակ վաճառում ի Պոլիս Բ. և Հ. Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը՝ կամուրջի դիմաց Թիւ 17, և ի Բերա Մեծ փողոց Թիւ 433, Իպիտօի անուշահոտութեանց վաճառատունը։ 2218

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տոքթոր Ամէրի Ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինից, է դասանամամ և ազդու կապդուրիչ. ամէն տեսակ Ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճաքճաքում վարերու ներքնամ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օդատկաբութիւնն և ապաքինիչ ոգոյդ յատկութիւնն երաշխաւորուած է նորա անհամար արդեանցը ոգոյդ գիտուոց կամն։ Այս Ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր սեռ Ջ՝ տարրի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն ընդարձն, և յառաջ կը բերեն տենդ տենդ ներներ և տենդեր, և արեան թունաւորումն. որոց ան անուններքը տրուած է։ Ջերմն և տարուբ, թոքագոն ջերմ, պարբերական ջերմ, ընդհատակ ջերմ մազդային տենդ և նրանաց տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մեծաքանակ ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներ կամ ճաքճաքում վայրերէ բուսեալ մանահան նիւթերով, կամ բաց ապրանոցներէ և այնմանեաց ծակոտիներնէն ելեալ թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այերի ջերմի ու տենդից դեղը կը ընէ այդ գեանաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որպ գործածութիւնն ստուգապէս անվնասդ և անվնաս է և օգտակ սոդդ։ միայն թէ տրուած հրահանգից համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մրնոտան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կ. Պոլսոյ։ 22

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒԹԻՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՍԱԿԸ

1891 *Մարտ 30 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև Մայիս 3 ուրբաթ երեկոյ*

(Բոլոր կէրակի օրերէն) Եւրոպական Եղերէ ելնող գնացքներուն ժամերը։

11 40 Եղեմիմ. Մեզոպ. Պեզ. Թարոպ. Եղենիք. Պլյան. Ր. Հիսար (Հիսարի շոգ. հետ պիտի հասրդ.)	18
12 40 Եղեմիմ. Մեսարդ. Պեզիւքար. Թարոպ. Եղենիք. Աթենիա Պլյանք. Ր. Հիսար. (Ամանար շոգ. ին հետ պիտի հաղորդ.)	39
1 40 Եղեմիմ. Մեզարդ. Պեզիւքար. Թարոպ. Եղենիքեպ Մերկ. Ր. Հիսար (Ամանարա գիւղի շոգ. ին հետ պիտի հաղորդ.)	37
2 45 Ր. Ա. Գաւոտ Մեզոպ. Պեզ. Թարոպ. Պեզդոզ անկիպ Գանտի. Պեզիք. [Գանտ. շոգ. հետ պիտի հաղորդ. ուր. օրերը Վ. անք. Զենկ. Պեզ. Գուզկ. Պեզիք.]	17
3 — Եղենիմ. Մեզոպ. Պեզ. Թարոպ. Եղենիք. Աթենա. Մերկ. Պլյանք. Ր. Հիսար. Պեզեքք [Պեզեքքի շոգ. հետ պիտի հաղորդ.] ուրբաթերը Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզիք.	18
4 30 Եղեմիմ. Մեզոպ. Պեզիւքար. Թարոպ. Եղենիք. Ֆիլեն. Մերկ. Պլյանք. Ր. Հիսար Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզիք.	39
5 45 Եղեմիմ Մեզոպ. Պեզիւքար. Թարոպ. Եղենիք. Աթենա Մերկ. Պլյանք. Ր. Հիսար. Պեզեքք Ամով. Գուրբ. Օրթաք. Պեզիք.	33
7 — Եղենիմ. Մեզոպ. Պեզիւքար. Թարոպ. Զեզդոզ Բաղչ. Եղենիք. Մերկ Գանտիր. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ամենայ Զենկիլ. Պեզիլեր. Օրթաք. Գուզ. Պեզիք. Իւսկ.	22
8 — Ա. և Ր. Գավազ Եղենիմ Մեզարդ. Պեզ. Թարոպ Եղենիք. Աթենիա Մերկ. Ր. Հիսար Պեզեքք Ամով. Գուրբ. Օրթ. Պեզիք.	17
10 — Մեզարդ Պեզ. Թարոպ. Եղենիք. Մերկ Ր. Հիսար Ամով. Օրթաք. Պեզ.	34
Երեկոյեանին կամուրջէն ելնող շոգենաւ	
11 35 Եղենիք. Աթենա Պլյան. Ր. Հիսարեպեզք Ամով. Գուրբ. Օրթաք. Պեզիք.	20
Աշնանային երեքեւկուքիւն կամուրջ ելնող շոգենաւ	
11 30 Պեզեքք Ամով. Գուրբ. Օրթաք. Պեզիք.	22
12 — Պեզեքք Ամով. Գուրբ. Օրթաք. Պեզիք.	20
12 25 Ր. Հիսար Պեզեքք Ամով. Գուրբ. Օրթ. Պեզիկ.	32
1 — Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզիք.	22
1 10 Օրթաք. են ուղղ. կամրջ. (բացի ուր. է)	25
1 25 Ր. Հիսար Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզիք. Գաղ.	34
2 — Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզիկ.	38
2 25 Ր. Հիսար Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզիք	20
3 15 Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթաք. Պեզիք.	21
4 — Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթ. Պեզ. [բացի ուրբաթէ]	25
4 10 Օրթաք. են ուղղ. կամրջ. [բացի ուր. է]	18
4 45 Պեզեքք Ամով. Գուր. Օրթաք. Պեզիք. Գանգամաշ [բացի ուրբաթէ]	21
10 10 Մերկեան ուղղ. կմրջ.	37
11 10 Պեզեքքէն ուղղ. կամրջ. [բացի ուր. է]	22
Աշխոյն եղեղերէն կամրջ ելնող շոգենաւ	
12 — Վանիք. Զենկիլ. Պեշլեր. Գուզ.	33
12 20 Պեզդոզ Բաղչ. Զանգ. Գանիր. Ա. Հիսար Գանտ Օրթ. (Գանտ. պիտի հղրդ.) (Ուրբաթերը բացի Օրթաք. են վան. Զենկ. Պեշլ. Գուզ. Պեշիք.	25
12 55 Պեզեքք Գանտ Վանիք. Զենկիլ. Պեշլեր. Գուզ. Պեշիք. [բացի ուրբաթէ]	21
2 5 Գանտ. Վանիք. Զենկ. Պեշլ. Գզկ. Պեշր.	32
3 15 Գանտիլ. Վանիք. Զենկիլեպ. Պեշլեր. Գուզ. Պեշիք.	34
3 25 Պեզդոզ Բաղչ. Զանգ. Գանիր. Ա. Հիսար Գանտ. Պեշիք. (Գանտ. պիտի հաղորդ.) [Ուրբաթերը Վանիք էզ Զենկ. Զեզ Պեշ. Գուզ Պեշիքեպ կը հանգ.]	17
4 20 Գանտ. Վանիք. Զենկիլեպ. Պեշլերդ. Գուզկ Իւսկ. (Բացի ուրբաթէ)	32
5 15 Պեզդոզ Բաղչ. Զանգ. Գանիրեան Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զենկ. Պեշլեր. Գուզկ. Պեշիկ.	37
7 — Մերկ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ամով. Զենկ. Պեշ. Օրթ. Գուզկ. Պեշիք. Իւսկ.	20
9 — Պեզ. Թարոպ. Պեշդ. Բաղչ. Զանգ. Գանիրեան Ա. Հիսար Գանտի. Վանիք. Զենկ Պեշլ. Գուզկ. Պեշ. Իւսկ.	25
10 30 Պեշդոզեն ուղ. կամ. էրթ (բացի ուր. է)	21
11 — Գիգնիճ. են ուղ. կամրջ (բացի ուր. է)	20
10 30 Պեշլեքգէշ ուղղակիամուրջ ուրբաթերը 11ին Գանտիլի	22

(Բոլոր կէրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական Եղերէ ելնող շոգենաւոց ժամերը

1 15 Պեշիք. Ուրթաք. Ամով. Պեշ էր Ր. Հիսար Պլյանք. Թարոպ Պեշյք Մեսպ. Եղենիմ	18
2 30 Պեշիք. Օրթաք. Գուր. Ամենայաք. Պեշեք Ր. Հիսար Մերկ. Եղենիք. Թարոպ. Պեզ. Մեզարդ. Եղենիմ.	39
3 — Գանգամ. Իւսկ Պեշիք. Գուզկ. Օրթ. Պեշլեր. Զենկեպ. Ամով. Գանտի. Ա. և Ր. Հիսար Գանտեպ. Մերկ. Եղենիք. Բաղչ. Պեշ. Թարոպ. Պեզ. Մեզ. Եղենիմ Հայլեպ	22
4 — Պեշիք. Օրթ. Գրզ. Ամով. Պեշեք Ր. Հիսար Պլյանք Աթենա Եղենիք. Թարոպ. Պեշդ. Մեսարդ. Եղենիք.	33
5 15 Իւսկ. Պեշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պեշլ. Զենկ. Ամով. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտ. Զանգ. Մերկ.	20
6 — Գանգամ. Պեշիք. Օրթաք. Գուրբուզ. Ամով. Պեշեք. Ր. Հիսար Մերկ. Եղենիք. Պեշդոզ Թարոպ. Պեշ. Ուրթաք. Գանգաքներ	17
7 — Պեշիք. Իւսկ. Գուզկ. Պեշլ. Զենկ. Ամով. Գանտի. Ր. Հիսար Պլյանք Գանտ. Եղենիք. Թարոպ. Պեշիք.	2
8 30 Պեշիք. Օրթ. Ամով. Պեշ. Ր. Հիսար Մերկ. Եղենիք. Թարոպ. Մեսարդ. Պեշ.	34
9 20 Պեշիք. Օրթաք Գուրբ Ամենայ Պեշեք Ր. Հիսար Մերկ	37
10 5 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Ամով Պեշեք Ր Հիսար Պլյանք Մերկ Եղենիք. Թարոպ. Պեշ. Մեսարդ. Գանգաքներ (ուրբաթերը 10 վրին եղաբ.)	39
10 45 Ր. Հիսար Պլյանք. Մերկ. Աթենա. Եղենիք. Թարոպ. Պեշիւքտերեկ. Մեսարդ. Եղենիմ. (ուրբաթերը չելնայ)	17
11 20 Եղենիք. Թարոպ. Պեշ. Մեսպ. Եղենիմ. [ուրբաթերը Պլյանքդեւռ]	37
11 35 Պեշեք Ր. Հիսար Պլյանք. Մերկ. Աթենա. Եղենիք.	20
Կամուրջէն Աշխարհագրական Երթեւեկող շոգենաւոց ժամերը	
12 20 Ուղղակի Պեշեք	22
1 40 Ուղղակի Ր. Հիսար	20
2 40 Ուղղակի Պեշեք	21
3 25 Ուղղակի Պեշեք (բացի ուրբաթէ)	25
4 10 Ուղղակի Պեշեք [բացի ուրբաթէ]	21
10 30 Պեշիք. Օրթ. Գուրբուզ. Ամով. Պեշեք (Ուրբաթի օրերը չի կրպ)	22
11 15 Գաղ. Պեշիք. Օրթ. Գուր. Ամով